

ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΟΥ ΛΑΓΚΑΔΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο ιαματικός τουρισμός είναι ένα νέο είδος εναλλακτικού τουρισμού που οι καταβολές του είναι γνωστές από την αρχαιότητα. Ειδικότερα στην Ελλάδα οι περιοχές που είχαν ιαματικές πηγές ήταν πόλος έλξης για τους επισκέπτες αφού ήδη από τα αρχαία χρόνια ήταν γνωστές οι θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών νερών. Τα λουτρά του Λαγκαδά χρονολογούνται από το 900 μ.χ και συγκαταλέγονται στις πιο σημαντικές ιαματικές πηγές της χώρας. Αυτή τη στιγμή η δημοτική επιχείρηση που εκμεταλλεύεται τα λουτρά προσπαθεί να εξελιχθεί έτσι ώστε να γίνει δυνατή η προσέλκυση περισσότερων τουριστών , γεγονός αρκετά σημαντικό για την τοπική κοινωνία .

ABSTRACT

Thermal tourism is a new type of alternative tourism that has been known since antiquity. Particularly in Greece, the areas that had spas were a source of attraction for visitors, as the healing properties of medicinal waters were known from ancient times. Lagada Baths date back to 900 AD and are one of the country's most important thermal springs. At present, the municipal enterprise that exploits the baths is trying to evolve to attract more tourists, which is quite important for the local community.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
1.1 ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	5
1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΛΟΥΤΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	7
1.3. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	16
1.4. ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ	20
1.5. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ	34
1.6 ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ ΖΗΤΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ	43
2. Ο ΛΑΓΚΑΔΑΣ	44
2.1 ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΛΑΓΚΑΔΑ	56
2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ	58
2.3 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ	59
2.4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ	62
2.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ	74
2.6 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	75
3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79

1.1 ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού έχει επισημάνει ότι «μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τον τουρισμό είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων». Ο τουρισμός λοιπόν και γενικότερα τα ταξίδια έχουν πολύ μεγάλη σχέση όσον αφορά τη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας, η οποία αποτελεί μια από τις βασικές συνιστώσες της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής, γι' αυτό το λόγο ο στόχος της βελτίωσης ή της αποκατάστασης της υγείας μέσω της πραγματοποίησης ενός ταξιδιού υπήρξε ανέκαθεν ισχυρό ταξιδιωτικό κίνητρο (ΕΟΤ).

Ο ιαματικός τουρισμός ή όπως αλλιώς αποκαλείται μερικές φορές θεραπευτικός ή τουρισμός υγείας έχει αποδεδειγμένα τις ρίζες του στην αρχαία Ελλάδα όσο και στην αρχαία Ιταλία. Από την αρχαιότητα δηλαδή παρατηρούνται μετακινήσεις ατόμων με σκοπό τη λουτροθεραπεία από διάφορα μέρη προς τις πιο κοσμοπολίτικες λουτροπόλεις του γνωστού τότε κόσμου. Οι επισκέψεις αυτές λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι συνδυάζουν την αναψυχή και τη φυγή από τα προβλήματα με τον στόχο της αποκατάστασης κάποιου προβλήματος υγείας. Οι πιο γνωστοί προορισμοί της αρχαιότητας για λουτροθεραπεία ήταν η Ρώμη με τις Ρωμαϊκές Thermae, οι πηγές της Κασταλίας και φυσικά οι ιαματικές πηγές τις Αιδηψού.

Εικόνα 1. Η Κασταλία Πηγή

Ο ιαματικός τουρισμός λοιπόν στοχεύει σε άτομα τα οποία έχουν ανάγκη να συνδυάσουν τη δυνατότητα παραθερισμού ή πραγματοποίησης άλλων μορφών τουρισμού με θεραπευτικές αγωγές που συνδέονται με κάποια χρόνια προβλήματα υγείας. Ο σκοπός των τουριστών αυτών είναι η αποκατάσταση της φυσικής τους κατάστασης και της υγείας τους . Ο όρος θερμαλισμός (thermalism), που έχει καθιερωθεί στη διεθνή ορολογία και πρακτική, περιλαμβάνει το σύνολο των ενεργειών για τη θεραπεία του ανθρώπινου οργανισμού με τη χρήση θερμομεταλλικών νερών και ιαματικών πηγών (Κουμέλης, 1996).

Τις τελευταίες δεκαετίες τον θεραπευτικό τουρισμό, την επιλέγουν ολοένα και περισσότεροι τουρίστες οι οποίοι είναι καθ' όλα υγιείς και ενδιαφέρονται για την διατήρηση της φυσικής κατάστασης και της ψυχικής και σωματικής αναζωογόνησης. Πρόκειται για μια μορφή τουρισμού υψηλής προστιθέμενης αξίας. Είναι αναγκαίο να επισημανθεί πως επιστημονικά έχει αποδειχθεί ότι τα προϊόντα του τουρισμού υγείας αποτελούν προάσπιση για καλή υγεία και έχουν επίσης σημαντική συμβολή στην προληπτική ιατρική (Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος, 2000) .

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στο διαχωρισμό του ιαματικού τουρισμού με αυτόν του τουρισμού υγείας καθώς είναι δύο διαφορετικά είδη εναλλακτικού τουρισμού έστω και αν αποσκοπούν στο ίδιο αποτέλεσμα. Όσον αφορά τον ιαματικό τουρισμό , αυτός απαιτεί την ύπαρξη κάποιας λουτρόπολης στην οποία θα έχουν αναπτυχθεί διάφορες τουριστικές υπηρεσίες. Όταν όμως αναφερόμαστε στον τουρισμό υγείας ή στον ιατρικό τουρισμό γίνεται λόγος για ένα τουριστικό πακέτο το οποίο περιλαμβάνει πρωτοβάθμιες ή δευτεροβάθμιες υπηρεσίες υγείας οι οποίες διασφαλίζονται κρατικά ή ιδιωτικά μαζί με διάφορες τουριστικές υπηρεσίες (Φαληρέα , 2006).

Τα τουριστικά κέντρα συνεπώς κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το προσφερόμενο προϊόν :

- σε κέντρα ιαματικού-θεραπευτικού τουρισμού, εάν ο στόχος είναι η θεραπεία μέσω ιαματικών νερών σε περιβάλλον ποιότητας και αναψυχής.
- Σε κέντρα τουρισμού υγείας – υγιεινής και φυσικής διαβίωσης εφόσον ο επισκέπτης εκτός της θεραπείας στοχεύει στην ξεκούραση και την αναψυχή, τα οποία μπορούν να δημιουργηθούν και σε χώρους που δεν υπάρχουν ιαματικές πηγές.

Με την πάροδο των χρόνων έχουν καταγραφεί διάφορες θεωρίες για τις γενεσιουργούς αιτίες των ιαματικών νερών. Πρόκειται για νερά που χαρακτηρίζονται

ως μεταλλικά εξαιτίας της υψηλής θερμοκρασίας ή της γενικής χημικής τους σύστασης. Σύμφωνα λοιπόν με την εξωγενή θεωρία, οι θεραπευτικές ιδιότητες οφείλονται στο γεγονός ότι τα νερά της βροχόπτωσης καθώς διασχίζουν το υπέδαφος εμπλουτίζονται με τα διαλυμένα άλατα από τα πετρώματα. Η ενδογενής θεωρία υποστηρίζει ότι η δημιουργία των ιαματικών πηγών οφείλεται στην εκπομπή αερίων και ατμών εξαιτίας των ηφαιστειών και των άλλων τεκτονικών γεγονότων. Αντίστοιχα, σύμφωνα με έρευνες, οι θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών νερών αποδίδονται στην παρουσία μεταλλικών αλάτων, σπάνιων δραστικών συστατικών ή στη διάσπασή τους και σε ειδικές κολλοειδείες ουσίες και σε σπάνια αέρια, ενώ άλλοι τις αποδίδουν στην ακτινοβολία που αντλούν από τα βάθη της γης (Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών πηγών Ελλάδας, 2000).

Σύμφωνα με πολλές μελέτες που έχουν διεξαχθεί και που αφορούν στις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών έχει διαπιστωθεί ότι οι θεραπευτικές ιδιότητες των στοιχείων που είναι διαλυμένα μέσα στα νερά είναι πραγματικά αξιόπιστες. Σύμφωνα λοιπόν με έρευνα που διεξάγει στις ιαματικές πηγές του Salsomaggiore στην Ιταλία, η επίδραση των ιαματικών πηγών στα γυναικολογικά προβλήματα είναι πραγματικά αξιοθαύμαστη, εφόσον στις περισσότερες περιπτώσεις σημειώθηκαν βελτιώσεις ακόμη και ιάσεις (περίπου το 85-90% των περιπτώσεων) (Cockerell, 1996).

1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΛΟΥΤΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Το γεγονός ότι το νερό χρησιμοποιείται από την αρχαιότητα για τη σωματική αλλά και την ψυχική υγεία των ανθρώπων. Είναι αυταπόδεικτος ο τεράστιος αριθμός θερμών και ψυχρών μεταλλικών πηγών στον αρχαίο ελλαδικό χώρο και όπως ήταν φυσικό οι αρχαίοι Έλληνες ασχολήθηκαν πρώτοι από όλους με την εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών και γενικά με τις ευεργετικές ιδιότητες των μεταλλικών νερών. Επιπρόσθετα, η γεωγραφική θέση, οι τεκτονικές ασυνέχειες, η γεωλογική διαμόρφωση στάθηκαν ευνοϊκές για το σχηματισμό πηγών πλούσιων σε παροχή και σε ποικιλία φυσικών και χημικών χαρακτηριστικών του νερού. Η πλειοψηφία αυτών

των πηγών συνδέθηκαν με την «ίαση», την τέχνη, την παράδοση, τους μύθους και τις δοξασίες (Αγγελίδης, 2008).

Από το 2.000 π.Χ. οι Ασσύριοι και οι Βαβυλώνιοι με τον όρο A-Su είχαν χαρακτηρίσει «αυτόν που γνώριζε πολύ καλά το νερό» , και μπορούμε να πούμε ότι είχαν συνδυάσει την έννοια αυτού του όρου με την έννοια του δικού μας γιατρού. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποίησαν το κοινό νερό για την υγιεινή και την καθαριότητα του σώματος και το θερμό νερό των πηγών για την θεραπεία διαφόρων παθήσεων.

Ήδη από τα χρόνια του Ομήρου οι άνθρωποι άνθρωποι λούζονταν με νερό, όχι μόνο για να καθαριστούν αλλά και για να ξεκουραστούν και να επιτύχουν χαλάρωση των μυών. Στις αρχαίες ελληνικές πηγές υπάρχουν αναφορές των θαυματουργών θεραπευτικών ιδιοτήτων διάφορων πηγών.

Η μορφή του Ασκληπιού ως θεική οντότητα και η λατρεία αυτού πρωτοεμφανίζεται τον 5^ο αιώνα π.Χ. και κορυφώνεται τον 4^ο αιώνα π.Χ., χωρίς να σταματήσει να είναι δημοφιλής μέχρι και το τέλος του αρχαίου κόσμου (<http://asclepieion.mpl.uoa.gr>).

Ο Ασκληπιός λοιπόν ήταν γιος του Απόλλωνα και της θνητής Κορωνίδας. Η Λόγω καταγωγής η λατρεία του Ασκληπιού ξεκίνησε από τη Θεσσαλία (θεσσαλική καταγωγή) και την Πελοπόννησο (επιδαύριος καταγωγή), στη συνέχεια έγινε πανελλήνια και τελικά επικράτησε σε ολόκληρη τη Μεσόγειο και τη Μικρά Ασία, με αποτέλεσμα να έχουν συνολικά καταγραφεί περισσότερα από 380 αρχαία Ασκληπιεία. Δεν θα μπορούσε να παραληφθεί ότι η λατρεία του ήταν η τελευταία που υποχώρησε μετά την επικράτηση του Χριστιανισμού και κατά κανόνα στη θέση των ιερών του ιδρύθηκαν παλαιοχριστιανικές βασιλικές εκκλησίες ώστε να συνεχιστεί η λατρεία υπό άλλο ένδυμα.

Τα Ασκληπιεία ήταν κέντρα λατρείας του θεού Ασκληπιού και μάλιστα ήταν λατρευτικοί ναοί και συνάμα θεραπευτικά κέντρα της Αρχαίας Ελλάδας. Συγκεκριμένα επρόκειτο για τεμένη λατρείας και ιατρικής βοήθειας αφιερωμένα στον Ασκληπιό. Δεν ήταν νοσοκομεία αλλά θρησκευτικά καθιδρύματα, όπου οι ιερείς – θεραπευτές (γνωστοί ως Ασκληπιάδες) ασκούσαν ευεργετική ιαματική επίδραση, κυρίως σε άτομα που έπασχαν από ψυχοσωματικές διαταραχές.

Εικόνα 2 . Το Ασκληπείο της Κω

Η τελετουργική διαδικασία της προετοιμασίας των ασθενών (καθαριότητα, λουτρά, λήψη ιστορικού, καθορισμός δίαιτας, ελαφρές ασκήσεις, ψυχαγωγικό πρόγραμμα) χαλύβδωνε την πίστη και ενίσχυε την εμπιστοσύνη τους για την αποτελεσματικότητα της θεραπείας που γινόταν με εγκοίμηση (ονειρομαντεία) στο Άβατον (ή Εγκοιμητήριο) των Ασκληπιείων. Τα στάδια της τελετουργίας της εγκοίμησης ήταν τα παρακάτω :

- Μετά τη δύση του ηλίου, έχοντας νηστέψει από κρασί και ορισμένες τροφές και μετά από σύντομο καθαρτήριο λουτρό στο Θόλο, ο ασθενής φορώντας λευκό μανδύα προσέφερε θυσία στον Ασκληπιό και εισερχόταν στο Άβατον, όπου ελάμβανε χώρα η εγκοίμηση.
- Κατά τη διάρκεια της νύχτας ο ιερέας-ιατρός ντυμένος ως θεός Ασκληπιός επισκεπτόταν και θεράπευε τους πιστούς συνοδευόμενος από τις κόρες του, βοηθούς, υπηρέτες, και ένα σκύλο ή φίδι, που συμμετείχαν στη θεραπευτική τελετουργία π.χ. γλείφοντας τις πληγές του αρρώστου (<http://asclepieion.mpl.uoa.gr>).

Ο Ηρόδοτος ήταν ίσως ο πρώτος που παρατήρησε τις ευεργετικές ιδιότητες των ιαματιλών πηγών . Ο ίδιος περιέγραψε μερικές ιαματικές πηγές και συνιστούσε η λουτροθεραπεία να γίνεται σε ορισμένες εποχές του χρόνου και για 21 συνεχείς ημέρες.

Ο Ιπποκράτης είναι ακόμα ένα πρόσωπο που δεν γίνεται να παραληφθεί στην ιστορική ανασκόπηση του ιαματικού τουρισμού καθώς θεωρείται αυτός που έθεσε τα θεμέλια της ιατρικής επιστήμης και ειδικότερα της υδροθεραπείας, ασχολήθηκε με μεγάλη αφοσίωση με τις ιδιότητες των φυσικών νερών ,που διέκρινε τα πόσιμα νερά σε «στάσιμα», «όμβρια» και σε αυτά που προέρχονται από πετρώματα. Στο σύγγραμμά του «περί αέρων, τόπων και υδάτων» καθορίζει τις παθήσεις για τις οποίες ενδείκνυται η χρήση των ιαματικών πηγών.

Ο Αριστοτέλης, περιγράφοντας τους σεισμούς εξηγεί την δημιουργία των ιαματικών πηγών της Αιδηψού, ενώ ο Στράβων, ο Πλούταρχος και ο Πausanias καταγράφουν πολλές ιαματικές πηγές της Ελλάδας. Μέσα από τις παγκόσμιες βιβλιογραφικές πηγές (Τάκιτος, 55 - 116 μ.Χ.), προκύπτει ότι οι γερμανικές και οι κέλτικες φυλές, όπως και οι αρχαίοι σλαβικοί λαοί θεωρούσαν τα φυσικά νερά και αέρια, δώρο θεών μιας και εκτός της χρήση τους για καθαριότητα, τα χρησιμοποιούσαν και για να θεραπεύσουν πληγές και πόνους (Αγγελίδης, 2008).

Τα ψυχρά αλλά και τα θερμά νερά θεωρούνταν απαραίτητα από την πλειψηφία των Αρχαίων Ελλήνων τόσο για τη διάπλαση του σώματος όσο όμως και για τη διατήρηση της ανθρώπινης υγείας. Το υδάτινο στοιχείο μέσω της διαδικασίας του λουσίματος είναι μέρος πολλών τελετουργιών στις οποίες οι Αρχαίοι Έλληνες έδιναν μεγάλη σημασία και σηματοδοτούσαν το πέρασμα από μία σημαντική κατάσταση σε μία άλλη όπως ήταν η γέννηση, ο γάμος και ο θάνατος. Υπάρχουν διάφορες περιγραφές των κρύων και θερμών λουτρών. Οι θεραπευτικές πλευρές του νερού έγιναν γνωστές αλλά και τονίζονταν από τους σημαντικότερους φιλοσόφους της κάθε εποχής. Από τις μαρτυρίες τους για τα θερμά και ψυχρά λουτρά επιβεβαιώνεται το υδροχαρές πνεύμα τους (Αγγελίδης, 2008).

Εικόνα 3. Αναπαράσταση λουτρού σε αμφορέα

«Οι ψυχρολοτούντες καθίστανται δυσριγώτεροι εν χειμώνι» αυτά είναι τα λόγια του σπουδαίου φιλοσόφου Αριστοτέλη , ενώ ο Πλούταρχος επισημαίνει ότι «η ψυχρολουσία είναι νεανική, ενώ η θερμολουσία υγιεινή». Μέσω των έργων του Αριστοφάνη γίνεται αντιληπτό ότι οι άνθρωποι που ήταν «εν εσχάτη ενδεία», θεωρούνταν ως μη λουόμενοι, ενώ κατά τον Αθηναϊον εθεωρείτο βάρβαρος όποιος δεν έγραφε και δεν κολυμπούσε.

Χαρακτηριστικό δείγμα είναι η εκτίμηση που έτρεφαν στα ψυχρά λουτρά οι Μακεδόνες και οι Σπαρτιάτες. Και οι δύο , λόγω της αγωγής και των κοινωνικών τους αντιλήψεων, δεν ανέχονταν τα θερμά λουτρά, τα οποία συνέδεαν με την τρυφηλότητα και την διαφθορά. Αντίθετα, οι Αθηναίοι, ανάλογα με τις περιστάσεις, έκαναν χρήση θερμών ή ψυχρών λουτρών και τα θεωρούσαν παράγοντα μεγάλης σημασίας για την υγεία και τον πολιτισμό (Αγγελίδης, 2008).

Όπως είναι ιστορικά γνωστό την αρχαία ελληνική αυτοκρατορία διαδέχτηκε η αρχαία Ρωμαϊκή , δεν θα ήταν λοιπόν δυνατόν οι αρχαίοι Ρωμαίοι να μην παρατηρήσουν και να μην την Ελληνική κουλτούρα των λουτρών, με συνέπεια την περαιτέρω ανάπτυξη και συστηματοποίηση τους σε τομείς όπως η καθαριότητα και η περίθαλψη.

Τα υδροθεραπευτήρια ονομαζόταν «balnea» από την ελληνική λέξη «βαλάνεια». Η αγάπη των Ρωμαίων για το κοινό και το μεταλλικό νερό και οι

λουτρικές συνήθειές τους, δεν περιορίστηκαν στη Ρώμη και την Ιταλία, αλλά σε όλη τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (Αγγελίδης, 2008).

Εικόνα 4 . Τα λουτρά του Καρακάλλα στη Ρώμη

Η αγάπη των ανθρώπων για τα λουτρά συνεχίστηκε και στη Βυζαντινή αυτοκρατορία, η λουτοφιλία των Βυζαντινών πιθανόν να έχει τις ρίζες της σε οφείλεται και σε θρησκευτικούς λόγους. Πιο συγκεκριμένα, στη συσχέτιση της σωματικής με την ψυχική λούση. Άλλωστε κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους το βάπτισμα ονομαζόταν λουτρό. Παρ' όλα αυτά, όμως, η λουτροθεραπεία αν και αποτελούσε μέρος του τελετουργικού και των συμβολισμών της ορθόδοξης εκκλησίας, θεωρήθηκε συχνά δείγμα διαφθοράς και επικρίθηκε (Αγγελίδης, 2008).

Κατά τον 6ο - 7ο αιώνα μ.Χ όμως παρατηρείται μία μεγάλη μείωση των μεγάλων δημόσιων λουτρών παόλο που στην πρωτεύουσα συνέχισαν να υπάρχουν μικρότερες εγκαταστάσεις κυρίως σε ιδιοκτησίες μονών και άλλων εκκλησιαστικών ιδρυμάτων και αυτό γιατί οι Βυζαντινοί κατάλαβαιναν ότι το λουτό δεν ήταν θέμα πολυτέλειας αλλά κυρίως θέμα υγιεινής . Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο, τα μοναστήρια διέθεταν λουτρά για μοναχούς, τα οποία όταν δεν τα χρησιμοποιούσαν τα άνοιγαν για το κοινό έναντι πληρωμής (Αγγελίδης, 2008).

Είναι αξιοσημείωτη βέβαια η στάση της Εκκλησίας ως προς τη χρήση των λουτρών καθώς υπήρχε μία μερίδα ανθρώπων της εκκλησίας που θεωρούσε τα

λουτρά συνώνυμο διαφθοράς, την ίδια στιγμή που οι συμβολισμοί της λούσης κατέχουν σημαντική θέση στο τελετουργικό της εκκλησίας. Η χρήση ωστόσο των ιαματικών λουτρών έπαψε με το πέρας της βυζαντινής περιόδου και η λουτροθεραπεία περιορίζεται στα κοινά λουτρά του ισλαμικού κόσμου.

Οι μοναχοί είναι αυτοί που από τον 13^ο αιώνα και μετά ανδιοργανώνουν τις λουτροπόλεις και οικοδομούν μέσα στο μοναστηριακό χώρο ιαματικές πηγές έτσι ώστε διάφοροι προσκυνητές αλλά και επισκέπτες να έχουν τη δυνατότητα να λουστούν. Υπή την περίοδο πρωτοεμφανίζεται και το γνωστό πλέον χαμαμ, ένα είδος λουτρού που αφορούσε τον βαθύ σωματικό καθαρισμό και την πνευματική υπέρβαση και προσδιορίζεται ένα είδος εφιδρωτικού λουτρού, (Αγγελίδης, 2008).

Εικόνα 5. Βυζαντινό Λουτρό

Στα μετέπειτα χρόνια η δημοφιλία των ιαματικών πηγών είναι όλο και μεγαλύτερη με αποτέλεσμα να τις επισκέπτονται όλο και περισσότερα άτομα. Στις βόρειες χώρες της Ευρώπης συνεχίστηκε η αλόγιστη χρήση των λουτρών, γιατί η λουτρική διαδικασία είχε συνδεθεί άρρηκτα με το αίτημα ελευθερίας και διασκέδασης. Στο κοινωνικό πεδίο ωστόσο υπάρχει σύγχυση, καθώς συγκρούονται οι εμπειρικές αντιλήψεις για την υδροθεραπεία και τις μορφές της.

Μέχρι και τον 15ο αιώνα θα διαρκέσει μία μάχη κατά της υδροθεραπείας για όλους τους παραπάνω λόγους. Εν κατακλείδι όμως θα νικήσει η ατέρμονη ανάγκη του ανθρώπου έτσι ώστε να μπορεί να φροντίζει για την υγεία το και μακροπρόθεσμα για την μακροημέρευσή του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η μεγάλη συρροή αγροτών στο Baden το 1673 , προκειμένου να λάβουν μέρος στη γιορτή του λουτρού που θα τους διασφάλιζε υγεία και ευημερία όλο το χρόνο. Έτσι, πολιτικοί και πλούχιοντες της εποχής δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να ακολουθήσουν τον λαό και το νέο ρεύμα προς την ανάπτυξη της υδροθεραπείας.

Τα δημόσια λουτρά επαναλειτουργούν προς το τέλος του 17ου αιώνα και περισσότερο τον 18ο αιώνα με απότερο στόχο την ψυχοσωματική θεραπεία, με εντελώς διαφορετικό όμως πνεύμα. Γίνονται σπουδαία βήματα στον τομέα της υγείας με τη χρήση μεταλλικού νερού, επιλέγονται χώροι με καλές κλιματικές συνθήκες και κατασκευάζονται κλιματοθεραπευτικά κέντρα. Τα πολύωρα μπάνια του παρελθόντος χαρακτηρίστηκαν ανθυγιεινά και απαγορεύτηκαν. Τα φαγητά και οι οινοποσίες καταργήθηκαν. Η πολύωρη παραμονή στο μπάνιο μειώθηκε, επειδή αποδείχτηκε βλαβερή για τον οργανισμό. Σημειώνεται στροφή προς τις αξίες του φυσικού τρόπου ζωής και επισημαίνονται για πρώτη φορά τα πλεονεκτήματα της επαφής του ανθρώπου με τη φύση. Το 1670 η Ακαδημία Επιστημών της Γαλλίας μεριμνά για την χημική ανάλυση όλων των πηγών. Οι αναλύσεις επαναλαμβάνονται το 1750 και γίνεται η πρώτη ταξινόμηση των πηγών σε κατηγορίες με βάση τα φυσικοχημικά τους χαρακτηριστικά. Η προσέγγιση αυτή ανοίγει το δρόμο για την επιστημονική τεκμηρίωση της υδροθεραπευτικής στις λουτροπόλεις (Αγγελίδης, 2008).

Η πρότυπη ρωμαϊκή αρχιτεκτονική συναντάται στις μέρες μας σε πολλές χώρες της Ευρώπης (Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία) στα διάφορα κέντρα ιαματικού τουρισμού. Ορόσημα χρόνια ήταν αυτά που ακολούθησαν τον τέλος του ΙΙ Π.Π όπου και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές ως προς την βέλτιστη απόδοση του ιαματικού τουρισμού . Οι διάφορες νέες ιατρικές προσεγγίσεις είχαν ως αποτέλεσμα Μετά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο έγιναν σημαντικές βελτιώσεις στον ιαματικό τουρισμό και σε συνδυασμό με καινούριες ιατρικές προσεγγίσεις, συντέλεσαν στην ανάπτυξή του. Η υδροθεραπεία και η ποσιθεραπεία είναι τεχνικές που έχουν μεγάλη δημοφιλία(Αγγελίδης, 2008).

Τον 19ο αι. έχουν αρχίσει ήδη να εμφανίζονται και τα πρώτα πιστημονικά άρθρα που αφορούν την υδροθεραπεία ενώ ξεκινά να εισέρχεται και το πνεύμα της τουριστικής αναψυχής στον ιαματικό τουρισμό καθώς οι επισκέπτες στα λουτρά για

ένα μικρό διάστημα της ημέρας έκαναν χρήση των ιαματικών νερών ενώ τις υπόλοιπες ώρες τις διέθεταν σε άλλες δραστηριότητες. Έτσι, σταδιακά άρχισαν στα θερμαλιστικά κέντρα να παρέχονται περισσότερες υπηρεσίες οι οποίες δεν είχαν καμία σχέση με το ιατρικό στοιχείο των πηγών όπως θέατρο, βιβλιοθήκη, πολιτιστικές εκδηλώσεις, κλπ. Μεγάλες λουτροπόλεις και παραθαλάσσια θέρετρα κάνουν την εμφάνισή τους, νέα γνωστικά πεδία αναδύονται και μαζί τους νεωτερικές συνήθειες, όπως η αναψυχή σε συνδυασμό με την ίαση (Αγγελίδης, 2008).

Στον 20ο αιώνα οι λουτροπόλεις αναπτύσσονται ταχύτατα τουριστικά και έτσι εξελίσσονται σε κέντρα διασκέδασης και αναψυχής όπου ορδές τουριστών τις επισκέπτονται. Το ποσοστό των ανθρώπων που επέλεγε μία λουτρόπολη για τις διακοπές τους ώστε να επωφεληθούν από τις τουριστικές υπηρεσίες της περιοχής αλλά και να ξεφύγουν από το περιβάλλον των πολέων είναι πολύ μεγάλο (Cockerell, 1996).

Στη σημερινή εποχή οι λουτροπόλεις διεθνώς είναι γνωστές ως τόποι όπου οι θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών τους σε συνδυασμό με τις εγκαταστάσεις και τον κατάλληλο εξοπλισμό, προσφέρονται και για την εφαρμογή των διαφόρων προϊόντων του τουρισμού υγείας και ευεξίας.

Η διεθνής αναγνώριση της υδροθεραπείας ως ιατρικής θεραπευτικής μεθόδου από τον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης σε πολλές χώρες, ιδίως της Ευρώπης, οδήγησε σε μια σχετικά αυξημένη ζήτηση στα κέντρα του ιαματικού τουρισμού, συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια (Αγγελίδης, 2008).

Εικόνα 6. Λουτρόπολη Laugarvatn Fontana, στην Ισλανδία

1.3. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα λοιπόν είναι μία χώρα πλούσια σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και είναι κατάλληλα για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία.

Σύμφωνα λοιπόν με στοιχεία του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ) υπάρχουν καταγεγραμμένες 822 Πηγές Θερμομεταλλικών Νερών στην Ελλάδα, από αυτές οι 752 δύνανται να αξιοποιηθούν. Σήμερα από τις 752 πηγές χρησιμοποιούνται οι 348 (42%) σε μεγάλο ή μικρό βαθμό, από τις οποίες οι 148 χρησιμοποιούνται μόνο για πόση ύδατος. Εώς το 2002, η πολιτεία έχει επισήμως αναγνωρίσει τις 88 από αυτές (Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας – Ελληνική Θερμαλιστική Εταιρεία, 2006).

Σε όλες τις ιαματικές πηγές που λειτουργούν στην Ελλάδα συναντάται μόνο η μορφή της θεραπείας. Ο ιατρικός τουρισμός δεν είναι τόσο ανεπτυγμένος στην Ελλάδα όσο είναι ο ιαματικός, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυτός έχει αναπτυχθεί στο βέλτιστο βαθμό. Οι τύποι υδροθεραπείας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι

α) η λουτροθεραπεία και η πηλοθεραπεία,

β) η ποσιθεραπεία

γ) η εισπνοθεραπεία.

Η υδροθεραπεία μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική. Η εσωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία, την εισπνοθεραπεία και τις ρινικές, στοματικές, γυναικολογικές πλύσεις. Η εξωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την λουτροθεραπεία και την πηλοθεραπεία.

Στις ελληνικές ιαματικές πηγές που διαθέτουν τον απαιτούμενο τεχνολογικά εξελιγμένο εξοπλισμό είναι δυνατόν κανείς να απολαύσει και τις νέες μεθόδους της λουτροθεραπείας όπως καταιονήσεις, υδρομαλάξεις, υδροκινησιοθεραπεία, ασκήσεις γυμναστικής, φυσιοθεραπεία κλπ. Στην Ελλάδα οι θεραπευτικές ιδιότητες ορισμένων πηγών ήταν γνωστές από την αρχαιότητα και μάλιστα συνδεδεμένες με την ιστορία του τόπου όπου βρίσκονται (όπως της Αιδηψού, των Θερμοπυλών, Ικαρίας, Τραιανούπολης κλπ.) η αξιοποίηση και η βαθμιαία οργάνωση των ιαματικών πηγών της χώρας άρχισε από τις αρχές του παρόντα αιώνα.

Από τουριστική άποψη οι πρώτες ιαματικές πηγές που αναπτύχθηκαν ήταν της Υπάτης, της Αιδηψού, της Κύθνου, Κυλλήνης, Λουτρακίου Καιάφα και ακολούθησαν οι υπόλοιπες πηγές, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν πηγές Τουριστικής Σημασίας. Οι περιοχές πολλών από τις πηγές αυτές λόγω κυρίως της γειτνίασης τους με την θάλασσα εξελίχθηκαν σε μεγάλες λουτροπόλεις, οι οποίες δέχονται επιπλέον των λουομένων στις ιαματικές πηγές και μεγάλο αριθμό παραθεριστών.

Εικόνα 7 . Τα Λουτά Λουτακίου

Ο ιαματικός τουρισμός στην Ελλάδα είναι η αλήθεια ότι παρουσιάζει σημάδια έντονης εποχικότητας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των λουομένων προσέρχεται κατά πρώτον το μήνα Σεπτέμβριο και ακολουθεί ο μήνας Αύγουστος αντίθετα με ότι συμβαίνει στον υπόλοιπο τουρισμό του οποίου ο μήνας αιχμής είναι ο μήνας Αύγουστος. Από εκτιμήσεις προέκυψε ότι κατά την διάρκεια όλου του εξαμήνου, Μάιος-Οκτώβριος, που λειτουργούν συνήθως οι πηγές, το 40% των λούσεων κατά μέσο όρο πραγματοποιήθηκε κατά τον μήνα Σεπτέμβριο του έτους 1995 στις μεγάλες πηγές, το άλλο 32% κατά μήνα Αύγουστο, το 20% περίπου κατά μήνα Ιούλιο, το 5% τον μήνα Οκτώβριο και μόλις το 3% τον μήνα Ιούνιο ενώ κατά τον μήνα Μάιο το αντίστοιχο ποσοστό ήταν ελάχιστο.

Αντίθετα, για τις πηγές Τοπικής Σημασίας τα αντίστοιχα ποσοστά φαίνονται πιο εξομαλυσμένα δηλαδή βρέθηκε ότι το ποσοστό των λούσεων που πραγματοποιήθηκε κατά το μήνα Σεπτέμβριο του 1995 αναλογούσε στο 30% του συνόλου των λούσεων όλου του έτους, το 25% κατά το μήνα Αύγουστο και το 15% κατά το μήνα Ιούλιο, το 15% κατά το μήνα Οκτώβριο, το 10% κατά τον μήνα Ιούνιο και το υπόλοιπο 5% κατά τον μήνα Μάιο. Η διαφορά αυτή που παρατηρήθηκε μεταξύ των πηγών Τουριστικής και Τοπικής Σημασίας περισσότερη αποδίδεται στον τόπο προέλευσης των λουομένων. Οι μικρές πηγές προτιμούνται περισσότερο από τον τοπικό πληθυσμό και λιγότερο από τον πληθυσμό της υπόλοιπης χώρας γιατί

απαιτούν μικρότερη μετακίνηση των ατόμων ενώ τις μεγάλες λουτροπόλεις τις επισκέπτονται συνήθως άτομα από άλλα μέρη της Ελλάδας που συνδυάζουν την υδροθεραπεία με τις καλοκαιρινές διακοπές τους.

Ο μέσος όρος παραμονής των ατόμων είναι γύρω στις 13-14 ημέρες δηλαδή περίπου ότι συμβαίνει και στον υπόλοιπο τουρισμό. Όσον αφορά την ηλικία και το φύλο των λουομένων παρατηρείται ότι συνήθως είναι άτομα της τρίτης ηλικίας και οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 60-65%).

Η φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα οφείλεται στους ίδιους λόγους που παρατηρούνται και στο εξωτερικό, δηλαδή κυρίως στον ανταγωνισμό που προέρχεται από το χώρο της φαρμακοβιομηχανίας και την απροθυμία των γιατρών να αναγνωρίσουν την υδροθεραπεία ως ιατρική μέθοδο.

Επιπρόσθετα ένας σημαντικός παράγοντας στην πτωτική πορεία στην οποία έχει εισέλθει ο ελληνικός ιαματικός τουρισμός είναι και η έλλειψη της σχετικής διαφήμισης και πληροφόρησης του κοινού από τα μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά κλπ) τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο, ο νόμος 2188/1920 ρύθμισε για πρώτη φορά το καθεστώς ιδιοκτησίας των ιαματικών πηγών και των εκτάσεων που τις περιβάλλουν, οι οποίες στο σύνολο τους περιήλθαν στο κράτος. Όσες ωστόσο, μέχρι τότε ανήκαν σε ιδιώτες συνέχιζαν κάτω από την ιδιωτική εκμετάλλευση. Ακολούθησαν κάποια τροποποιητικά νομοσχέδια που είχαν βάση τον αρχικό νόμο. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Ν 4844/30, Ν. 3016/54 και Ν. 4086/60), ο νόμος καθορίζει και προασπίζει τις ιαματικές πηγές, καθορίζοντας μια ζώνη με κέντρο την πηγή και ακτίνα ενός χιλιομέτρου, όπου απαγορεύονται έργα εκμετάλλευσης του εδάφους που βλάπτουν τις πηγές, ενώ διαχωρίζοντας τις πηγές σε τουριστικής και τοπικής σημασίας (Ν.4844/30 «Περί διατάξεων αφορωσών την εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών»), παραχωρεί την εκμετάλλευσή τους στον ΕΟΤ και στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης αντίστοιχα. Παράλληλα, με τους νόμους, ψηφίστηκαν διάφορα βουλευτικά διατάγματα, ενδεικτικά τα Β.Δ.7/21.08.20 και 18.08.20, τα οποία ορίζουν τον τρόπο διενέργειας δημοπρασίας για ενοικίαση των ιαματικών πηγών και τις υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών, και τα Β.Δ23/4 και 3.05.23 «περί άδειας ανοίγματος και εκμεταλλεύσεως καταστημάτων ιαματικών πηγών».

Πρόσφατα έχει ψηφιστεί επί της αρχής και αναμένεται να ψηφιστεί και κατ' άρθρον ένα νέο νομοσχέδιο το οποίο προωθεί τον τουρισμό υγείας, επιδιώκοντας την

αξιοποίηση των φυσικών ιαματικών πόρων αλλά και όλων των ολοκληρωμένων υπηρεσιών αναζωογόνησης και ευεξίας (SPA). Για πρώτη φορά προβλέπεται η λειτουργία Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και Θερμαλισμού και παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για τον καθορισμό των προδιαγραφών τους και τη θέσπιση γενικού κανονισμού λειτουργίας τους. Παράλληλα, η κυριότητα όλων των πηγών περιέρχεται στον ΕΟΤ και γίνεται εισήγηση για κατάργηση του διαχωρισμού μεταξύ πηγών τουριστικής και τοπικής σημασίας και προβλέπεται η νέα καταγραφή των ιαματικών φυσικών πόρων με σκοπό τη δημιουργία μητρώου, οπότε και θα γίνει η ανακατάταξη όλων των πηγών.

Επιπρόσθετα, προβλέπεται η δυνατότητα μακροχρόνιας μίσθωσης ακινήτων της Εκκλησίας και των Ιερών Μονών, που παραμένουν ανεκμετάλλευτες παρά την τουριστική τους σημασία. Παράλληλα, καταργούνται γραφειοκρατικές διαδικασίες που αφορούν στη χορήγηση σημάτων σε τουριστικές μονάδες, επιλύονται πολεοδομικά ζητήματα τουριστικών μονάδων ενώ ρυθμίζονται και διάφορα προβλήματα των φορέων του τουρισμού (πχ ΟΤΕΚ, ΕΤΑ). Περαιτέρω, το ελληνικό κράτος μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 2601/98 επιδοτεί επενδύσεις θαλασσοθεραπείας και τουρισμού υγείας, το ποσοστό της επιχορήγησης ανέρχεται στο 35% της συνολικής επένδυσης (Λογοθέτης, 2001).

1.4. ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Οι κυριότερες θερμές ιαματικές πηγές της Ελλάδας εμφανίζονται σε τρεις ευρύτερες ζώνες (Σπάθη, 2000):

- Στο ηφαιστειακό τόξο του Νοτίου Αιγαίου, με τα ηφαιστειακά κέντρα των Μικροθηβών, του Αχιλλείου, των Λιχάδων, του Σουσακίου, της Αίγινας, των Μεθάνων, της Μήλου, της Αντιπάρου, της Σαντορίνης, της Νισύρου και της Κω.
- Στην ηφαιστειακή περιοχή του Βορείου Αιγαίου, από το τεκτονικό βύθισμα του Αξιού ως τα σβησμένα Τριτογενή Ηφαίστεια της Σαμοθράκης, της Λήμνου, του Αγίου Ευστρατίου, της Λέσβου, της Κομοτηνής και των Φερρών.
- Στο τεκτονικό βύθισμα του Μαλιακού Κόλπου και της κοιλάδας του Σπερχειού. Τα λουτρά και τα ιαματικά νερά είναι διασκορπισμένα σε όλη τη

χώρα, γύρω από την παράκτια περιοχή, στο εσωτερικό αλλά και στα νησιά του Αιγαίου (Σπάθη , 2000)

Οι περισσότερες πηγές βρίσκονται στα νησιά και είναι 229, ακολουθεί η Στερεά Ελλάδα με 156, η Μακεδονία με 115, η Πελοπόννησος με 114, η Θεσσαλία με 57, η Ήπειρος με 56 και η Θράκη με 25 (Λεούσης, 2006).

-

Ιαματική Πηγή Τραϊανούπολης - Ν. Έβρου:

Αυτή η ιαματική πηγή τοποθετείται γεωγραφικά 14 περίπου χιλιόμετρα ανατολικά της Αλεξανδρούπολης, δίπλα στον ιστορικό χώρο της αρχαίας Τραϊανούπολης . Οι θερμές ιαματικές πηγές ήταν ο βασικός πόλος έλξης πληθυσμού ήδη από την αρχαιότητα. Σήμερα, θεωρούνται από τις σημαντικότερες του ελλαδικού χώρου. Το νερό της πηγής χαρακτηρίζεται ως υπέρθερμο (51°C) και υδροθειοχλωριονατριούχο. Το υδροθεραπευτήριό της είναι τεχνολογικά εξοπλισμένο και διαθέτει 20 ατομικούς λουτήρες, 6 διπλούς λουτήρες, υδρομασάζ, εισπνοθεραπεία, ποσιθεραπεία. Επίσης, η επιχείρηση παρέχει τη δυνατότητα διαμονής σε ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις Γ' κατηγορίας. Σημειώνεται ακόμη ότι η θέρμανση των εγκαταστάσεων γίνεται με νερό θερμό-ιαματικό. Η διαχείριση γίνεται από την Διαδημοτική Επιχείρηση Λουτρών Αλεξανδρούπολης Τραϊανούπολης (Δ.Ε.Λ.Τ.Α.) ,(Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Ψαροθέρων Σαμοθράκης - Ν. Έβρου:

Στη βόρεια Σαμοθράκη σε απόσταση 13 χιλιομέτρων περίπου από την Καμαριώτισσα, το λιμάνι της Σαμοθράκης, βρίσκονται τα Θέρμα ή Λουτρά των οποίων οι ζεστές θειούχες πηγές ήταν ήδη γνωστές από την εποχή του Βυζαντίου για τις ιαματικές ιδιότητες τους. Πέντε πηγές καλύπτουν τις ανάγκες του υδροθεραπευτηρίου των οποίων το νερό φτάνει σε θερμοκρασία Η θερμοκρασία των πηγών είναι 30 °C έως 100 °C, οπότε είναι σίγουρα υπέρθερμο και η πηγή χαρακτηρίζεται ως αλιπηγή υδροθειούχος . Η συγκεκριμένη ιαματική πηγή είναι και αυτή που φυσικά το νερό της έχει τη μεγαλύτερη θερμοκρασία. Το υδροθεραπευτήριο της είναι εξοπλισμένο με 2 ομαδικούς και 5 ατομικούς λουτήρες, με λειτουργία κατά τους θερινούς μήνες. Η διαχείριση γίνεται από τη Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Σαμοθράκης (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Γεννησαίας - Νομός Ξάνθης:

Τα λουτρά Γεννησαίας, Δήμου Αβδήρων, βρίσκονται στο 18ο χιλιόμετρο της Εθνικής οδού Ξάνθης – Κομοτηνής, σε μικρή απόσταση από τη λίμνη Βιστωνίδα. Το νερό αυτής της ιαματικής πηγής χαρακτηρίζεται και αυτό ως υπέρθερμο καθώς φτάνει τους 65.5 °C λόγω των αλκαλικών γαιών. Το υδροθεραπευτήριο της πηγής είναι εξοπλισμένο με 15 ατομικούς και 6 ομαδικούς λουτήρες, ξενοδοχειακές μονάδες και εστιατόριο. Η διαχείριση της λουτρόπολης γίνεται από την Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Αβδήρων (Δ.Ε.Α.Δ.Α.), (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγές Εχίνου - Νομός Ξάνθης:

Οι ιαματικές πηγές βρίσκονται βόρεια της Ξάνθης σε απόσταση 42 χιλιομέτρων και 15 χιλιόμετρα από τον Εχίνο και αναβλύζουν σε υψόμετρο 650 μέτρων. Το νερό και σε αυτήν την πηγή χαρακτηρίζεται ως υπέρθερμο καθώς η θερμοκρασία του κυμαίνεται από 22°C έως 60°C, λόγω αλκαλικών γαιών. Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει 2 ομαδικούς και 3 ατομικούς λουτήρες. Η διαχείριση της λουτρόπολης γίνεται από την Κοινότητα Θερωμών (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηλός Κρηνίδων - Νομός Καβάλας:

Η ιαματική αυτή πηγή βρίσκεται 3 χιλιόμετρα περίπου δυτικά του οικισμού των Κρηνίδων, στο Δήμο Φιλίππων, 17 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Καβάλας. Οι εκπληκτικές ιδιότητες της λάσπης είναι γνωστές στην περιοχή τουλάχιστον από τα τέλη του περασμένου αιώνα, όπως φαίνεται και από την ύπαρξη παλιού κτίσματος κοντά στα λουτρά. Ο πηλός της είναι τυρφοειδής και χαμηλής περιεκτικότητας σε οργανικά στοιχεία. Το Πηλοθεραπευτικό Κέντρο προσφέρει πηλοθεραπεία και υδροθεραπεία, ατομικώς και ομαδικώς. Η Δημοτική Επιχείρηση Λασπόλουτρα Κρηνίδων διαχειρίζεται τον φυσικό πόρο του πηλού (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Ελευθερών - Νομός Καβάλας:

Τα ιαματικά λουτρά βρίσκονται στην κοιλάδα του ποταμού Μαρμαρά σε απόσταση 42 χιλιομέτρων από την Καβάλα. Τα ιαματικά αυτά νερά διαθέτουν τέσσερις φυσικές αναβλύσεις με θερμοκρασία από 40 °C μέχρι 52 °C. Ενώ το υδροθεραπευτήριο είναι εξοπλισμένο με 2 ομαδικούς και 16 ατομικούς λουτήρες, ξενώνες και εστιατόριο. Το δικαίωμα της διαχείρισης το έχει η Αναπτυξιακή Εταιρία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καβάλας. Η περίοδος λειτουργίας των εγκαταστάσεων είναι από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγές Θερμών Παρανεστίου - Νομός Δράμας:

Οι πηγές απέχουν 25 χιλιόμετρα βόρεια της πόλης του Παρανεστίου, σε υψόμετρο 620 μέτρων. Από τα λουτρά αυτά αναβλύζουν πέντε ιαματικές πηγές θερμοκρασίας από 20 °C μέχρι και 58 °C, ενώ το νερό χαρακτηρίζεται ως υπέρθερμο μεταλλικό υποτονικό. Το πέτρινο υδροθεραπευτήριο έχει φυσικούς λουτήρες με λειτουργία κατά τους θερινούς μήνες. Ο Δήμος Παρανεστίου έχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης και διαχείρισης των πηγών (Ρούπας, 1997).

Ιαματικές Πηγή Αγίας Παρασκευής - Νομός Χαλκιδικής:

Τα λουτρά της Αγίας Παρασκευής βρίσκονται στη χερσόνησο της Κασσάνδρας, 85 χλμ. νότια του Πολυγύρου, πρωτεύουσα του νομού. Το νερό χαρακτηρίζεται ως μεσόθερμο η θερμοκρασία του κυμαίνεται από 37,5°C έως 39 °C, ενώ η πηγή είναι αλιπηγή, βαρικούχος και υδροθειούχος. Το υδροθεραπευτήριο είναι ένας πλήρης εξοπλισμένος χώρος με πισίνες, σάουνες, χαμάμ, κατεωνιστήρες, υδρομασάζ (ατομικά και ομαδικά). Λειτουργεί όλο το χρόνο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Αγκίστρου - Νομός Σερρών:

Σε απόσταση 1,5 χιλιομέτρου από την κοινότητα Αγκίστρου, βρίσκονται τα ιαματικά λουτρά. Το νερό είναι υπέρθερμο (41 °C) αλκαλικό υδροανθρακικό, ενώ το υδροθεραπευτήριο διαθέτει τρεις ομαδικούς λουτήρες και ξενώνα σε λειτουργία (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Θερμών Νιγρίτας - Νομός Σερρών:

Οι ιαματικές πηγές των Θερμών Νιγρίτας είναι γνωστές για το μεταλλικό νερό τους. Βρίσκονται μόλις πέντε χιλιόμετρα από τη Νιγρίτα και 22 χιλιόμετρα νότια των Σερρών. Το νερό είναι υπέρθερμο (25 – 56 °C) αλκαλικό. Το υδροθεραπευτήριο είναι εξοπλισμένο με ομαδικούς και ατομικούς λουτήρες, λειτουργία κατά τους θερινούς μήνες (διαχείριση από τον Ε.Ο.Τ) (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Σιδηροκάστρου - Νομός Σερρών:

Επτά χιλιόμετρα από την πόλη του Σιδηροκάστρου, σε μια έκταση 300 μέτρων βρίσκονται τα ιαματικά λουτρά Σιδηροκάστρου. Το νερό είναι υπέρθερμο (33 – 50 °C) μεταλλικό υποτονικό.

Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει:

α) παραδοσιακό χαμάμ, χωρητικότητας 20 ατόμων.

β) τρία ομαδικά υδρομασάζ (2 έως 8 ατόμων) και 9 ατομικά (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Νέας Απολλωνίας - Νομός Θεσσαλονίκης:

Σε απόσταση 51 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά της Θεσσαλονίκης, στη νότια πλευρά της λίμνης Βόλβη, βρίσκονται τα λουτρά της Νέας Απολλωνίας. Το νερό είναι υπέρθερμο (49 °C) ολιγομεταλλικό υποτονικό. Το υδροθεραπευτήριο είναι αρκετά σύγχρονο υδροθεραπευτήριο με 54 ατομικούς λουτήρες, ομαδικοί λουτήρες, πισίνα, σάουνα, χαμάμ και υδρομασάζ. Λειτουργεί και πλήρες ιατρικό κέντρο. Λειτουργία όλο το χρόνο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Σέδες (Θέρμης) - Νομός Θεσσαλονίκης:

Περίπου 25 χιλιόμετρα ανατολικά της Θεσσαλονίκης, βρίσκονται τα ιαματικά λουτρά Θέρμης. Το νερό είναι μεσόθερμο (32 - 38 °C) χλωριονατριούχο ολιγομεταλλικό. Το υδροθεραπευτήριο είναι εξοπλισμένο με 2 ομαδικούς λουτήρες χωρητικότητας 40 ατόμων και 15 ατόμων και 11 ατομικούς λουτήρες, ιατρείο, γραφείο, ξενώνες, εστιατόριο, εκκλησία. Λειτουργεί από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο. ο Δήμος Θεσσαλονίκης έχει τη διαχείριση (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Λαγκαδά - Νομός Θεσσαλονίκης:

Αυτά τα ιαματικά λουτρά της περιοχής αποτελούν μια από τις μεγαλύτερες λουτροπόλεις της χώρας. Βρίσκονται 19 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Θεσσαλονίκης, δίπλα στη πόλη του Λαγκαδά, και πολύ κοντά στη λίμνη Κορώνεια. Οι πρώτες εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας χρονολογούνται από το 900 μ.Χ. και κατασκευάστηκαν από το στρατιωτικό γιατρό του Βυζαντίου Ιουστινιανό. Το νερό είναι μεσόθερμο (39 °C) και θειονατριούχο. Η λουτρόπολη αναπτύσσεται στο χώρο των παλαιών βυζαντινών εγκαταστάσεων και διαθέτει ομαδικό βυζαντινό λουτήρα, σύγχρονο ομαδικό λουτήρα, τριάντα εννιά (39) ατομικούς λουτήρες, αμμόλουτρο, πηλοθεραπευτήριο, ξενώνες, εγκαταστάσεις αναψυχής και άθλησης. Λειτουργεί όλο το χρόνο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Σουρωτής - Νομός Θεσσαλονίκης:

Η πηγή της Σουρωτής αναβλύζει το διάσημο νερό της από την αρχαιότητα. Το νερό έχει θερμοκρασία 16 °C και είναι Φυσικό Μεταλλικό Νερό. Διαθέτει τρία εμφιαλωτήρια, σύγχρονα, με τέσσερις (4) γραμμές παραγωγής: ΦΜΝ σε γυάλινη φιάλη 0,25 lit και 0,75 lit καθώς και σε κουτί αλουμινίου 0,33 lit, «Σουρωτή» με φυσικό άρωμα φρούτων και επιτραπέζιο νερό (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Πικρολίμνης - Νομός Κιλκίς:

Οι φυσικές μεταλλικές αναβλύσεις βρίσκονται 5 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης του Κιλκίς. Ο πηλός είναι ιδιαίτερα ιαματικός. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο, σάουνα, 2 πισίνες με λάσπη και τμήμα ποσιθεραπείας. Λειτουργία καθ' όλη τη διάρκεια του έτους (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Αριδαίας Λουτρακίου (Ποζάρι) - Νομός Πέλλας:

Οι ιαματικές πηγές του Λουτρακίου Πέλλας βρίσκονται 30 χιλιόμετρα από την Έδεσσα, σε υψόμετρο 390 μέτρων. Τα νερά της μικρής λουτρόπολης προσφέρονται για όλες τις εποχές του χρόνου. Αποτελείται από πέντε ιαματικές πηγές αναβλύζουν με παροχή 650 κυβικά μέτρα. Το νερό είναι θερμό (37 – 38 °C) ολιγομεταλλικό υποτονικό. Στο υδροθεραπευτήριο λειτουργούν 4 ομαδικές πισίνες, 50 ατομικοί λουτήρες και μια εξωτερική πισίνα. Διαχειρίζεται από την αμιγή Δημοτική Επιχείρηση «Λουτρά Λουτρακίου». Λειτουργία όλο το χρόνο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Αγραπιδιών – Λιμνοχωρίου - Νομός Φλώρινας:

Οι εγκαταστάσεις βρίσκονται στον Δήμο Αετό, 37 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Φλώρινας. Το νερό είναι υπόθερμο (28 °C) ολιγομεταλλικό – υποτονικό. Το υδροθεραπευτήριο είναι εξοπλισμένο με ομαδικούς λουτήρες (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Ξινού Νερού - Νομός Φλώρινας:

Το Ξινό Νερό απέχει περίπου 5 χιλιόμετρα από το Αμύνταιο. Η επιχείρηση εκμετάλλευσης του μεταλλικού νερού λειτουργεί από το 1958. Το 1992 γίνεται ιδιοκτησία της κοινότητας Ξινού Νερού, η οποία αργότερα θα υπαχθεί στον Δήμο Αμυνταίου. Το νερό αυτής της πηγής ανήκει στην κατηγορία των ψυχρών (αλκαλικών γαιών) υδροανθρακικών οξυπηγών. Διαθέτει ένα εμφιαλωτήριο το οποίο

διαχειρίζεται Δημοτική Επιχείρηση. Εμφιαλώνονται φυσικό μεταλλικό νερό, σόδα και αναψυκτικά (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Αμμουδάρας - Νομός Καστοριάς:

Η πηγή αυτή βρίσκεται 2,5 χιλιόμετρα από το Αργός Ορεστικό, την πρωτεύουσα του Δήμου Ορέστιδος. Το νερό είναι ψυχρό (15°C) υδροχλωριονατριούχο ολιγομεταλλικό. Το υδροθεραπευτήριο είναι εξοπλισμένο με ατομικούς και ομαδικούς λουτήρες. Λειτουργία αίθουσας με μηχανήμα εισπνοθεραπείας. Ξενώνας (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Κιβωτού - Νομός Γρεβενών:

Στην περιοχή του Δήμου Ηρακλεωτών 4 χιλιόμετρα βόρεια από το χωριό Κιβωτός αναβλύζουν τα νερά της πηγής. Το νερό είναι ψυχρό (15 °C) ολιγομεταλλικό – υποτονικό. (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Αμάραντου - Νομός Ιωαννίνων:

Τα λουτρά Αμάραντου βρίσκονται στην περιοχή της Κόνιτσας, σε υψόμετρο 1260 μέτρα. Αποτελείται από 15 πηγές-ρήγματα διοχετεύεται θερμός αέρας με ίχνη ραδονίου. Η θερμοκρασία των ατμίδων είναι γύρω στους 33 – 38 °C. Η μέγιστη υγρασία φτάνει το 97-100%. Είναι φυσικές μεσόθερμες «ατμίδες». Διαθέτει ένα σύγχρονο αμμοθεραπευτήριο με ατομικές καμπίνες για λουτροθεραπεία και εισπνοθεραπεία και θάλαμο ξεκούρασης. Είναι το μοναδικό αμμοθεραπευτήριο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη. Λειτουργεί τους μήνες Ιούνιο με Σεπτέμβριο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Καβασίων – Πυξαριάς - Νομός Ιωαννίνων:

Οι ιαματικές πηγές των Καβασίων – Πυξαριάς βρίσκονται στον Δήμο Κόνιτσας, σε απόσταση 4 χιλιομέτρων από το ομώνυμο χωριό, δίπλα στο Σαραντάπορο ποταμό. Το νερό είναι υπόθερμο (30 °C) θειούχο και υδροθειοχλωριονατριούχο. Τα λουτρά διαθέτουν υδροθεραπευτήριο με 2 ομαδικούς λουτήρες (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Πρεβέζης - Νομός Πρεβέζης:

Οι ιαματικές πηγές της Πρέβεζας βρίσκονται μέσα στο κέντρο της πόλης κοντά στον Αμβρακικό κόλπο. Το νερό είναι ψυχρό (21,5 °C) υδροθειοχλωριονατριούχο. Το υδροθεραπευτήριο είναι εξοπλισμένο με 22 ατομικούς λουτήρες (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Κόκκινου Νερού - Νομός Λαρίσης:

Οι πηγές του Κόκκινου Νερού βρίσκονται κοντά στην Καρίτσα και σε απόσταση 60 χιλιομέτρων από τη Λάρισα. Το νερό είναι ψυχρό (17°C) και διαθέτει 5 κρήνες ποσιθεραπείας (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Δρανίτσας – Κάιτσας - Νομός Καρδίτσας:

Ο Δήμος Ξυνιάδος του νομού Φθιώτιδας και ο Δήμος Ταμασίου νομού Καρδίτσας συγκροτώντας τη Διαδημοτική επιχείρηση «Ιαματικών Λουτρών». Το νερό είναι ψυχρό (21 °C) υδροθειούχο, υποτονικό, ολιγομεταλλικό. Το υδροθεραπευτήριο, με 18 ατομικούς λουτήρες. Λειτουργεί όλους τους θερινούς μήνες. Ξενοδοχεία. Έργα αναβάθμισης της υποδομής των Λουτρών σε εξέλιξη (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Σμοκόβου - Νομός Καρδίτσας:

Οι ιαματικές πηγές βρίσκονται 30 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Καρδίτσας σε υψόμετρο 450 μέτρων. Περίπου 20 πηγές έχουν καταγραφεί στο παρελθόν και ανήκουν στην σπάνια κατηγορία των θειούχων αλκαλικών. Προκειμένου περί ποσιθεραπείας πρέπει να σημειωθεί ότι τα νερά είναι τα μαλακότερα απ' όλα τα πόσιμα και ιαματικά ελληνικά ύδατα. Η ολική σκληρότητά τους φτάνει το ¼ του γερμανικού βαθμού, ενώ των συνήθων πόσιμων υδάτων διακυμαίνεται μεταξύ 18 και 25 γερμανικών βαθμών. Το νερό είναι θερμό υδροθειούχο, υποτονικό και ολιγομεταλλικό. Διαθέτει 26 σύγχρονους λουτήρες με δυνατότητα υδρομασάζ.

Ιαματική Πηγή Σουλαντά - Νομός Καρδίτσας:

Οι ιαματικές πηγές σε απόσταση 40 χλμ. από την Καρδίτσα. Το νερό είναι μεσόθερμο (36 °C) υδροθειούχο - υποτονικό ολιγομεταλλικό. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο.

Ιαματική Πηγή Κόκκινου Στεφανιού - Νομός Αιτωλοακαρνανίας:

Σε απόσταση 30 χιλιομέτρων από το Αγρίνιο βρίσκονται τα λουτρά της Μυρτιάς. Το νερό είναι ψυχρό (19 °C) φθοριούχο θειονατριούχο ολιγομεταλλικό. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 22 ατομικούς λουτήρες και 1 δεξαμενή. Λειτουργία από τον Ιούνιο μέχρι τον Οκτώβριο.

Ιαματική Πηγή Αγ. Βαρβάρου - Νομός Αιτωλοακαρνανίας:

Σε απόσταση 50 χλμ. από το Αγρίνιο, στα όρια του Δήμου Μεδεώνος βρίσκεται η πηγή του Αγίου Βαρβάρου. Το νερό της πηγής χαρακτηρίζεται ψυχρό (16 °C) θειούχο αλκαλικών γαιών ολιγομεταλλικό. Οι εκαταστάσεις των λουτρών αποτελούνται από ένα υδροθεραπευτήριο με 10 ατομικούς και 3 ομαδικούς λουτήρες, υδρομασάζ και εν κατακλείδι σάουνα.

Ιαματική Πηγή Καϊάφα - Νομός Ηλείας:

Τα λουτρά της Ζαχάρως απέχουν 25 χιλιόμετρα από την Αρχαία Ολυμπία. Η συστηματική λειτουργία τους άρχισε το 1907. Η περιοχή της λίμης Καϊάφα είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και περιλαμβάνεται στον εθνικό κατάλογο της Natura 2000. Τα νερά αναβλύζουν από ένα σπήλαιο που είναι χωρισμένο σε δύο σπηλιές: τη μικρή και τη μεγάλη. Στη μεγάλη η θερμοκρασία κυμαίνεται από 32 °C έως 35 °C ενώ στη μικρή από 29 °C έως 32°C. Περίπου στα 200 μέτρα υπάρχει μία υδροχλωριονατριούχος πηγή για ποσιθεραπεία. Έχει χρώμα πρασινωπό και ιδιάζουσα γεύση. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 20 ατομικούς λουτήρες, ποσιθεραπευτήριο και 2 δεξαμενές εντός του φυσικού σπηλαίου.

Ιαματική Πηγή Κυλλήνης - Νομός Ηλείας:

Δώδεκα χιλιόμετρα από την πόλη της Κυλλήνης, βρίσκονται τα λουτρά της Κυλλήνης και είναι μισθωμένες στον όμιλο Δασκαλαντωνάκη. Οι ιαματικές πηγές είναι κατάλληλες για ασθματικούς. Το νερό χαρακτηρίζεται ως υπόθερμο (26 °C) θειούχο και υδροθειούχο. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 37 ατομικούς λουτήρες, εισπνοθεραπευτήριο με 93 συσκευές εισπνοθεραπείας και 2 θαλάμους ομαδικών εισπνοών, 22 συσκευές ρινοπλύσεων και ποσιθεραπευτήριο (Μπαρμπίκας, 2001).

Ιαματική Πηγή Θερμοπύλων - Νομός Φθιώτιδας:

Τα λουτρά Θερμοπυλών απέχουν 15 χιλιόμετρα από την πόλη της Λαμίας. Η οργάνωση των πηγών άρχισε το 1935. Το νερό είναι υπέρθερμο (40°C) υδροθειονατριούχο μεταλλικό υποτονικό. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο και ξενοδοχείο (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Καμένων Βούρλων - Νομός Φθιώτιδας:

Τα θερμομεταλλικά νερά των πηγών της περιοχής είναι από τα πιο σπάνια παγκοσμίως, λόγω της πλούσιας σύστασης τους σε φυσικά μέταλλα, άλατα και ραδόνιο. Το νερό είναι μεσόθερμο (34 - 41°C) ραδιενεργό χλωριονατριούχο.

Ιαματική Πηγή Εκκάρας - Νομός Φθιώτιδας:

Η ιαματική πηγή της Εκκάρας βρίσκεται στον Δήμο Θεσσαλιώτιδας. Οι υδροθειούχες πηγές αναβλύζουν σε τέσσερα σημεία. Το νερό είναι υπόθερμο (28 - 29°C) υποτονικό ολιγομεταλλικό.

Ιαματική Πηγή Πλατυστόμου - Νομός Φθιώτιδας:

Η πηγή απέχει 35 χιλιόμετρα από τη Λαμία. Στο Πλατύστομο υπάρχουν δυο θερμομεταλλικές πηγές με διαφορετική σύσταση νερού και χρήση. Η λειτουργία τους ξεκίνησε το 1933. Το νερό είναι μεσόθερμο (33°C) ολιγομεταλλικό υποτονικό.

Ιαματική Πηγή Υπάτης - Νομός Φθιώτιδας:

Δυτικά της Λαμίας, σε απόσταση 17 χιλιομέτρων, βρίσκεται η ιαματική πηγή της Υπάτης. Το νερό χαρακτηρίζεται ως μεσόθερμο (33,5°C) υδροθειοχλωριούχο και αλκαλικών γαιών οξυπηγή.

Ιαματική Πηγή Αιδηψού - Νομός Εύβοιας:

Στην βορειοδυτική ακτή της Εύβοιας, βρίσκεται η λουτρόπολη της Αιδηψού. Τα νερά της πηγής αναβλύζουν και μέσα στη θάλασσα και κοντά σε παραλίες, από τον πυθμένα της θάλασσας και δίνουν μια ημίθερμη θερμοκρασία στο θαλασσινό νερό. Το φαινόμενο αυτό θεωρείται σπάνιο σε παγκόσμια κλίμακα. Επίσης, υπάρχει και ένα είδος τεχνητών ιαματικών υδατοπτώσεων (καταρρακτών) στην παράλια περιοχή. Το νερό είναι υπέρθερμο (82 - 86°C) μεταλλικό υπερτονικό. Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει ατομικούς λουτήρες, εσωτερική και εξωτερική πισίνα κινησιοθεραπείας, θεραπευτικά ντους, αίθουσες μασάζ, δινόλουτρα. (Μπαρμπίκας, 2001).

Ιαματική Πηγή Λουτρών Ωραίας Ελένης - Νομός Κορινθίας:

Τα Λουτρά της Ωραίας Ελένης απέχουν 17 χιλιόμετρα από την Κόρινθο . Το νερό είναι ψυχρό (19 °C) χλωριονατριούχο μεταλλικό.

Ιαματική Πηγή Λουτρακίου - Νομός Κορινθίας:

Η λουτρόπολη απέχει 80 χιλιόμετρα από την Αθήνα . Το νερό χαρακτηρίζεται ως υπόθερμο (30 - 31,4 °C) χλωριονατριούχο ραδιενεργές. Διαθέτει υδροθεραπευτήρια πλήρως εξοπλισμένα για λουτροθεραπεία, ποσιθεραπεία και φυσικοθεραπεία, αλλά και άψογη τουριστική υποδομή,φυσικά και θερμά λουτρά, υδρομασάζ, σάουνα, γυμναστική και φυσιοθεραπεία. Υπάρχουν επίσης εγκαταστάσεις εμφιάλωσης. (Μπαρμπίκας, 2001).

Ιαματική Πηγή Μεθάνων - Νομός Αττικής:

Οι ιαματικές πηγές στην περιοχή των Μεθάνων διακρίνονται σε θειούχες, χλωριονατριούχες και οξυπηγές. Η συστηματική χρήση των πηγών ξεκίνησε το τέλος του 19^{ου} αιώνα . Η διαχείριση του υδροθεραπευτηρίου γίνεται από τον ΕΟΤ (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Ηραίας - Νομός Αρκαδίας:

Στο Νομό Αρκαδίας, στον Δήμο Ηραίας είναι τα ομόνυμα Ιαματικά Λουτρά, που βρίσκονται στο χωριό Λουτρά. Το νερό είναι υπόθερμο (18 °C) θειούχο. Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει 20 υπερπολυτελείς καμπίνες, με 20 μπανιέρες, εν των οποίων οι τρεις είναι για υδρομασάζ.

Ιαματική Πηγές Θερμών Αγ. Κυρήκου Ικαρίας - Νομός Σάμου:

Τρία χιλιόμετρα από τον Αγ. Κυρήκο βρίσκονται οι πηγές των Θερμών Αγ. Κυρήκου Ικαρίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι από τις 2.500 πηγές που υπάρχουν στη χώρα, 108 βρίσκονται στην Ικαρία. Οι πηγές αυτές ανήκουν στην κατηγορία των θερμών ραδιενεργών αλιπηγών, διαφέροντας μεταξύ τους ως προς την ένταση της ραδιενέργειας και της θερμοκρασίας (35,5 - 55,5 °C). (Μπαρμπίκας, 2001).

Ιαματική Πηγή Αγιασμάτων Χίου - Νομός Χίου:

Οι ιαματικές πηγές αναβλύζουν κοντά στην παραλία. Το νερό χαρακτηρίζεται ως υπέρθερμο (60 °C) ισότονο χλωριονατριούχο. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 12 ατομικούς λουτήρες και 2 δεξαμενές.

Ιαματική Πηγή Δήμου Αγιάσου - Νομός Λέσβου:

Οι πηγές βρίσκονται 23 χιλιόμετρα από την πόλη της Μυτιλήνης. Το νερό είναι μαγνησιούχο μεσομεταλλικό (14 °C).

Ιαματική Πηγή Πολυχνίτου - Νομός Λέσβου:

Τα λουτρά Πολυχνίτου εντοπίζονται 1,5 χιλιόμετρο περίπου από τον Πολίχνιτο. Χαρακτηριστικό των λουτρών είναι οι ζεστοί υδρατμοί, το χοχλάκισμα του νερού, καθώς και τα κόκκινα και κίτρινα χρώματα των πετρωμάτων. Είναι οι πιο θερμές φυσικές πηγές της Ελλάδας. Το νερό είναι υπέρθερμο (80 – 92 °C)

χλωριονατριούχο. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 2 ομαδικούς λουτήρες (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Αγ. Ιωάννου Λισβορίου - Νομός Λέσβου:

Βορειοανατολικά του Πολυχνίτου βρίσκονται αυτές οι πηγές με νερό υπέρθερμο (69 °C) χλωριονατριούχο και μεγάλη περιεκτικότητα σε σίδηρο. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με ομαδικούς λουτήρες και ξενώνας (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Κόλπου Γέρας - Νομός Λέσβου:

Η ιαματική πηγή «Θερμά» βρίσκεται, σε απόσταση 6,5 χιλιομέτρων από τη Μυτιλήνη. Το νερό θεωρείται μεσόθερμο (40 °C) χλωριονατριούχο. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 2 ομαδικούς λουτήρες.

Ιαματική Πηγή Ευθαλούς - Νομός Λέσβου:

Η ιαματική πηγή της Ευθαλούς εντοπίζεται 5 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της πόλης Μόλυβου. Τα λουτρά αυτά δέχονται μεγάλο αριθμό (περί τις 10.000) επισκεπτών από το Μάιο έως και τον Οκτώβριο. Το νερό είναι υπέρθερμο (46.5 °C) ραδιενεργό χλωριονατριούχο. Οι εγκαταστάσεις του αποτελούνται από ένα μικρό υδροθεραπευτήριο.

Ιαματική Πηγή Θερμής - Νομός Λέσβου:

Ο κόλπος της Θέρμης βρίσκεται 12 χιλιόμετρα βόρεια της Μυτιλήνης . Το νερό είναι σιδηρούχο αλιπηγή υπέρθερμο (46.5°C). Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 11 ατομικούς και 2 ομαδικούς λουτήρες

Ιαματική Πηγή Θερμών Λήμνου - Νομός Λέσβου:

Τέσσερα χιλιόμετρα από τη Μύρινα συναντάμε τα συγκεκριμένα λουτρά. Το νερό είναι υπέρθερμο (35 - 45 °C) μεταλλικό. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 10 ομαδικούς και 4 ατομικούς λουτήρες (Ρούπας, 1997).

Ιαματική Πηγή Πλάκας Λήμνου - Νομός Λέσβου:

Στην περιοχή Πλάκα της Λήμνου βρίσκονται τα ιαματικά λασπόλουτρα. Το νερό θεωρείται ψυχρό μεταλλικό υποτονικό.

Ιαματική Πηγή Καλλιθέας - Νομός Δωδεκανήσου:

Τα λουτρά της Καλλιθέας βρίσκεται 6 χιλιόμετρα από την πόλη της Ρόδου. Οι ιαματικές πηγές κατασκευάστηκαν από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Πιέτρο Λομπάρντι, ο οποίος σχεδίασε και το κτίριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο, κατά την περίοδο της Ιταλικής κατοχής. Το νερό είναι ψυχρό (19.1 °C) χλωριονατριούχο – υποτονικό.

Ιαματική Πηγή Μανδρακίου Νισύρου - Νομός Δωδεκανήσου:

Σε απόσταση 1.5 χιλιομέτρου από το Μανδράκι, την πρωτεύουσα της Νισύρου, βρίσκονται οι ιαματικές εγκαταστάσεις. Τα λουτρά λειτουργούν από το 1870. Το νερό θεωρείται υπέρθερμο (50 °C) υδροθειούχο. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 10 ατομικούς λουτήρες, 3 κοινές δεξαμενές, 2 συσκευές εισπνοθεραπείας.

Ιαματική Πηγή Θερμών Καλύμνου - Νομός Δωδεκανήσου:

Οι πηγές βρίσκονται στο λιμάνι της Πόθιας. Το νερό είναι μεσόθερμο (37 °C) αλιπηγό υπέρτονος ασθενώς ραδιενεργό. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 16 ατομικούς λουτήρες.

Ιαματική Πηγή Αδάμαντος Μήλου - Νομός Κυκλάδων:

Στο νησί της Μήλου υπάρχουν διάσπαρτες ιαματικές πηγές τις οποίες από αρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερα χρησιμοποιούνται. Το νερό χαρακτηρίζεται ως μεσόθερμο (35 – 41 °C) μεταλλικό υποτονικό.

Ιαματική Πηγή Λουτρών Κύθνου- Νομός Κυκλάδων:

Οι ιαματικές πηγές βρίσκονται στο χωριό Λουτρά, βορειοανατολικά του νησιού της Κύθνου. Υπάρχουν δύο θερμές πηγές όπου αναβλύζουν θειούχα, αλατούχα και σιδηρούχα νερά: οι πηγές των Αγίων Αναργύρων και του Κακκάβου. Η πρώτη (37° C) βρίσκεται μέσα στο υδροθεραπευτήριο και η δεύτερη (52° C) είναι σε απόσταση 50 περίπου μέτρων. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με 15 ατομικούς λουτήρες (Ρούπας, 1997).

1.5. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Τα ιαματικά νερά έχουν διακρίνονται σε κατηγορίες σύμφωνα με δύο χαρακτηριστικά τους είτε ως προς τη χημική τους σύσταση είτε ως προς τη θερμοκρασία των νερών είτε ως προς τη χημική σύσταση των νερών τους.

Σύμφωνα λοιπόν με τη χημική σύσταση των νερών τους, οι ιαματικές πηγές ταξινομούνται σε δύο κατηγορίες τα ολιγομεταλλικά και πολυμεταλλικά νερά. Η ταξινόμηση αυτή γίνεται με βάση την ποσότητα των διαλυμένων αλάτων που εντοπίζονται στα νερά και έχει να κάνει με την ηλεκτρική αγωγιμότητα των νερών, στο είδος των αλάτων, τα ιχνοστοιχεία και τέλος τα αέρια των θερμομεταλλικών νερών.

Στα ολιγομεταλλικά νερά η ποσότητα των μεταλλικών στοιχείων η οποία περιέχεται είναι μικρότερη από 1mg/l νερού. Σε αυτή τη κατηγορία εντάσσονται οι ακρατοθέρμες και οι ακρατοπηγές. Τα νερά αυτά χαρακτηρίζονται από χαμηλή θερμοκρασία και μικρή περιεκτικότητα σε στερεά διαλυμένα συστατικά.

Στα πολυμεταλλικά νερά η συνολική ποσότητα των μεταλλικών στοιχείων που περιέχουν είναι όπως είναι φυσικό μεγαλύτερη του 1mg/l νερού. Εδώ περιλαμβάνονται οι εξής πηγές: οξυπηγές, αλκαλικές, αλκαλικών γαιών, χλωριονατριούχες, αλιπηγές, θειϊκονατριούχες, πικροπηγές, γυψοπηγές, σιδηρούχες

(περιέχουν σίδηρο άνω του 0,01 1mg/l νερού) και θειούχες (περιέχουν θείο άνω του 0,001 1mg/l νερού) (Μπαρμπίκας , 2001).

Γενικά τα ιαματικά νερά είναι πλούσια λοιπόν σε ανιόντα, κατιόντα. Τα ανιόντα που συναντάμε στα περισσότερα ιαματικά νερά είναι :

- Το χλώριο (Cl^-), που συμμετέχει κυρίως στο σχηματισμό αλάτων NaCl και KCl .
- Το βρώμιο (Br^-) συνήθως συνδεδεμένο με τα Na , K , Mg . Η οριακή τιμή διάκρισης μεταξύ κοινών και μεταλλικών νερών για το βρώμιο είναι 5mg/l.
- Η θειική ρίζα (SO_4^-)
- Το οξυανθρακικό ιόν (HCO_3^-).
- Το ιώδιο (I^-) με οριακή τιμή διάκρισης 1mg/l
- Το φθόριο (F^-) , με οριακή τιμή 2mg/l (Λεούσης, 2006).

Τα κύρια κατιόντα που βρίσκουμε στη χημική σύσταση των ιαματικών νερών είναι:

- Το νάτριο (Na^+) που είναι το πιο συχνό.
- Το κάλιο (K^+) .
- Το λίθιο (Li^+) που βρίσκεται πάντοτε σε μικρές ποσότητες και προσδίδει στο νερό θεραπευτικές ιδιότητες, έχει οριακή τιμή διάκρισης μεταξύ κοινών ιαματικών νερών 1mg/l.
- Το ασβέστιο (Ca^{++}) που συνοδεύεται σχεδόν πάντα από το μαγνήσιο
- Το (Mg^{++}), είναι πολύ συχνό.
- Ο δισθενής (Fe^{++}) και ο τρισθενής (Fe^{+++}) με οριακή τιμή διάκρισης από τα κοινά νερά 10mg/l.
- Το βάριο (Ba^{++}) με οριακή τιμή διάκρισης 5mg/l.
- Το στρόντιο (Sr^{++}) με οριακή τιμή διάκρισης 10mg/l (Λεούσης, 2006).

Επιπρόσθετα , συστατικά των ιαματικών νερών που δεν είναι ούτε ανιόντα ούτε κατιόντα είναι τα :

- Το μεταβορικό οξύ HBO_2 με οριακή τιμή διάκρισης από τα κοινά νερά 5mg/l
- Το H_2SiO_2 .
- Τα κολλοειδή το πυρίτιο (Si) και το υδροξύλιο του σιδήρου (FeO)

Όταν γίνεται λόγος για τη χημική σύσταση των ιαματικών νερών δεν πρέπει να παραβλέπεται και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι φυσικοχημικές παράμετροι που έχουν κυρίως σημασία για τα ιαματικά νερά και είναι το pH, η ηλεκτρική αγωγιμότητα, το δυναμικό οξειδοαναγωγής και η πυκνότητα (Λεούσης, 2006).

Αρχικά όσον αφορά το pH μιας ιαματικής πηγής δεν παρατηρείται σταθερότητα στην τιμή του, αλλά εξαρτάται από διάφορους παράγοντες (π.χ. βροχόπτωση, κατείσδυση). Οι μεταβολές του pH επηρεάζουν την σταθερότητα των διαλελυμένων συστατικών του νερού, και προκαλούν καθίζηση των ανθρακικών αλάτων ή κροκίδωση ορισμένων συστατικών που εντοπίζονται σε κολλοειδή κατάσταση, σε συνδυασμό με το δυναμικό οξειδοαναγωγής, την θερμοκρασία και την πίεση.

Στα ιαματικά νερά το pH έχει διάφορες τιμές του και μπορεί να είναι και όξινα αλλά και αλκαλικά αναλόγως με το αν επικρατούν στη συνολική σύστασή τους τα όξινα ή τα βασικά ιόντα. Όταν το νερό περιέχει ελεύθερο CO₂, H₂S, SO₄, H₂SO₄, HCl, τότε το pH έχει τιμές κάτω του 7 άρα τα νερά είναι όξινα. Τα ισχυρά ασβεστίτικα νερά έχουν pH πολύ ψηλό, δηλαδή 7, 8 ή και περισσότερο, ενώ νερά που προέρχονται από πετρώματα πυριτικά έχουν pH γύρω στο 7 και μερικές φορές ελαφρά μικρότερο (Λεούσης, 2006).

Η ηλεκτρική αγωγιμότητα του νερού, είναι ακόμη μία ιδιαίτερα σημαντική για μια δεδομένη θερμοκρασία εξαρτάται από τα ιόντα που περιέχονται σ' αυτό και είναι απ' ευθείας ανάλογη προς την ολική συγκέντρωσή τους. Έτσι η αγωγιμότητα δίνει το μέτρο της συγκέντρωσης των διαλελυμένων ηλεκτρολυτών μέσα στο νερό, δηλαδή δίνει τον ιονισμό του νερού ή την ολική περιεκτικότητα του σε συστατικά (Λεούσης, 2006).

Το δεύτερο κριτήριο ταξινόμησης των ιαματικών νερών είναι η θερμοκρασία τους. Με βάση λοιπόν τη θερμοκρασία τους επισημαίνονται οι εξής κατηγορίες :

- Οι ψυχρές ιαματικές πηγές. Στις πηγές αυτές τα θερμομεταλλικά νερά έχουν θερμοκρασία που δεν ξεπερνά τους 20° C και χρησιμοποιούνται κυρίως για εμφιάλωση. Τέτοιες πηγές είναι οι πηγές της Μυρτιάς Αιτωλοακαρνανίας και του Ξινού Νερού στην Φλώρινα.
- Οι υπόθερμες ιαματικές πηγές στον οποίων τα νερά η θερμοκρασία δεν κυμαίνεται μεταξύ 20 – 40° C και είναι συνήθως χλωρονατριούχες αλκαλικών γαιών

πηγές. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι πηγές της Νιγρίτας Σερρών καθώς και αυτές του Λουτρακίου Κορινθίας.

- Οι μεσόθερμες πηγές στις οποίες η θερμοκρασία των νερών κυμαίνεται μεταξύ 35- 50 ° C. Τέτοιες είναι τα λουτρά του Λαγκαδά αλλά και της Αιδηψού.

- Οι υπέρθερμες πηγές των οποίων τα νερά έχουν θερμοκρασία άνω των 50° C , σε αυτές συγκαταλέγονται οι πηγές Πολυχνίτου καθώς και των Καμένων Βούρλων.

- Οι θερμές και υπέρθερμες πηγές (Δημόπουλος).

Τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών μπορούν να εκμεταλλευτούν οι επισκέπτες με διάφορες εκφάνσεις της λουτροθεραπείας , που είναι η εμβύθιση ολόκληρου του σώματος ή μέρος του σώματος σε κάποιο υλικό (νερό, λάσπη) για θεραπευτικούς σκοπούς. Οι διάφοροι τύποι λουτροθεραπείας είναι :

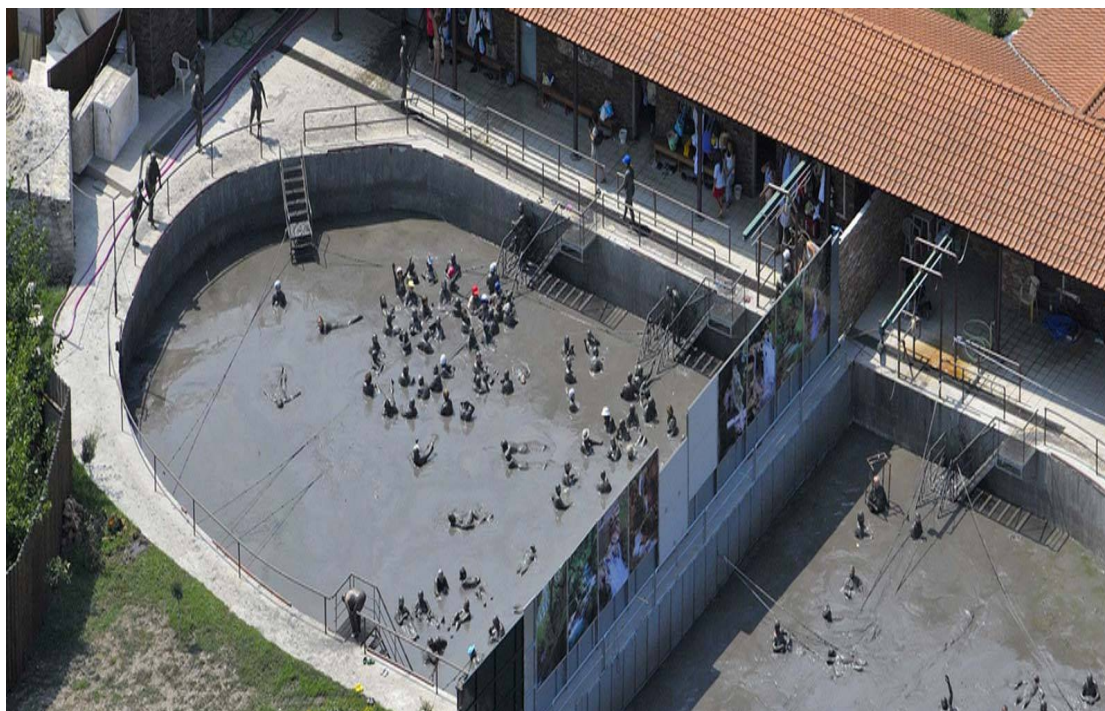
- πηλοθεραπεία
- υδροκινησιοθεραπεία
- ραδιούχα λουτρά
- χλωριονατριούχα λουτρά
- ατμόλουτρα
- θαλασσοθεραπεία (Σπάθη, 2000).

ΠΗΛΟΘΕΡΑΠΕΙΑ:

Η πηλοθεραπεία γίνεται με καθολική ή τοπική κάλυψη του σώματος με λάσπη. Η θεραπευτική δράση του πηλού αποδίδεται κυρίως στις υψηλές θερμοκρασίες 40 – 46°C και πλέον (Cockerell, 1996). Είναι γνωστό ότι τα στερεά σώματα κρατούν επί μακρό χρόνο τη θερμότητα και ότι τότε το ανθρώπινο σώμα την ανέχεται ευκολότερα. Γι' αυτό η λάσπη χρησιμοποιείται για δράση σε όργανα κατά βάθος (ισχίο κτλ.). Αλλά ο ιαματικός πηλός δεν αποτελεί ένα απλό μείγμα στερεού υποστρώματος και ιαματικού νερού.

Το χώμα επιλέγεται από εδάφη ηφαιστειογενή, από προσχώσεις και έλη. Καλλιεργείται με το ιαματικό νερό για πολλούς μήνες ή χρόνια και υφίσταται ζυμωτικές επεξεργασίες. Έτσι αποκτά φυσικοχημικές ιδιότητες με παρουσία ζώντων οργανισμών που διευκολύνουν την απορρόφηση του θείου και του ραδονίου, των φλεγμονωδών στοιχείων και την ελάττωση του πόνου (Κουμέλης, 2011).

Το λασπόλουτρο είναι γνωστό επίσης ότι διαθέτει μικρότερη θερμοχωρητικότητα και θερμοαγωγιμότητα από το νερό, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι το ανθρώπινο σώμα ανέχεται πολύ υψηλότερους βαθμούς θερμοκρασίας στη λάσπη από ότι στο νερό. Με τα ζεστά λασποεπιθέματα διευρύνονται το επιφανειακά και βαθύτερα αιμοφόρα αγγεία, (Κουμέλης, 2011).

ΕΙΚΟΝΑ 8. ΛΑΣΠΟΛΟΥΤΑ

Μετά την πηλοθεραπεία επέρχεται ισχυρή εφίδρωση που αφενός πυκνώνει το αίμα, αφετέρου με τον ιδρώτα αποβάλλονται βακτηρίδια και τοξίνες. Βεβαίως και τα χημικά ερεθίσματα διαφέρουν από αυτά των ιαματικών υδρόλουτρων. Ούτως ή άλλως κάθε ιαματική πηγή περιέχει διαφορετικά στοιχεία και σε διαφορετικές αναλογίες από ότι οι άλλες .

Το λασπόλουτρο ενδείκνυται για ρευματικές παθήσεις, για δερματικές (έκζεμα), για καρδιαγγειακά προβλήματα (αρτηριακή υπέρταση) και για γυναικολογικές παθήσεις (ανεπάρκεια των ωοθηκών). (Κουμέλης, 2011).

ΥΔΡΟΚΙΝΗΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ:

Η υδροκινησιοθεραπεία είναι ένας ενδεδειγμένος τρόπος εκμετάλλεσης των θεραπευτικών ιδιοτήτων των ιαματικών νερών , που έχει βρει και μεγάλη απήχηση

ανά τον κόσμο ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες . Με την μέθοδο της υδροκινησιοθεραπείας γίνεται εκμετάλλευση και των τριών παραγόντων του ιαματικού νερού – χημικού, θερμικού και μηχανικού (Κουμέλης, 2011).

ΕΙΚΟΝΑ 9. ΥΔΡΟΚΙΝΗΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Η υδροκινησιοθεραπεία ενδείκνυται για ατροφίες, παραμορφώσεις, αγκυλώσεις, καθώς και για γυναικολογικές παθήσεις (λευκόρροια, ανεπάρκεια των οθηκών). Ενώ αντενδείκνυται για αιμορραγίες διαφόρων οργάνων και για βαριές μορφές διαβήτη (Κουμέλης, 2011).

ΡΑΔΙΟΥΧΑ ΛΟΥΤΡΑ:

Οι ραδιούχες πηγές αναφέρονται τα νερά που έχουν αυξημένη συγκέντρωση ραδονίου (Rn) και ραδίου (Ra). Το ραδόνιο εισέρχεται στα νερά από τα ραδιενεργά πετρώματα, σαν αποτέλεσμα της διάσπασης του ραδίου. Η πιο εντατική είσοδος του ραδονίου στο νερό παρατηρείται στα τεκτονισμένα πετρώματα, σε περίπτωση μικρής ταχύτητας της κίνησης του νερού (Λεούσης, 2006).

Για ιαματικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα νερά που περιέχουν ραδόνιο (Rn) και πάρα πολύ σπάνια τα νερά που έχουν αναμειγμένο ραδόνιο και ράδιο. Υπάρχουν δυο ομάδες ραδιούχων ιαματικών πηγών (Λεούσης, 2006):

- Ραδιούχες πηγές, στις οποίες το ραδόνιο είναι το μοναδικό θεραπευτικό συστατικό στοιχείο.
- Ραδιούχες πηγές πολυσύνθετες, που εκτός από το ραδόνιο υπάρχουν και άλλες ενεργές ουσίες, όπως το ελεύθερο ανθρακικό οξύ (CO_3^-), διάφορα άλατα, ιχνοστοιχεία, όπως και η αυξημένη θερμοκρασία του νερού.

Κατά τη θεραπεία με ραδόνιο, χρησιμοποιούνται ραδιούχα λουτρά, αερόλουτρα, γυναικολογικές πλύσεις και μικροκλύσματα, εισπνοές, πόση κλπ. Στη λουτροθεραπεία με ραδόνιο διάρκειας 20 λεπτών, εισχωρεί μέσα στον οργανισμό το 0,5% του ραδονίου που βρίσκεται μέσα στο λουτήρα και πάνω στο δέρμα συσσωρεύεται περίπου το 2% των προϊόντων διάσπασης του ραδονίου που ονομάζεται ραδιενεργό στρώμα. Το ραδόνιο, εισερχόμενο στον οργανισμό του ασθενή από το λουτήρα, συγκεντρώνεται βασικά στο δέρμα (σε ποσοστό άνω του 90%). Με την έξοδο του ασθενή από το λουτρό, το ραδόνιο αποβάλλεται από τον οργανισμό μέσω των πνευμόνων (ποσοστό περίπου 60 %) και μέσω του δέρματος (σε ποσοστό περίπου 40%). Η διαδικασία αυτή τελειώνει μετά από 4 έως 5 ώρες μετά από την λουτροθεραπεία. Στην πραγματικότητα, όλο το ραδιενεργό στρώμα που συσσωρεύεται στο δέρμα, διασπάται μέσα σε 2 έως 3 ώρες (Λεούσης, 2006). Η ραδοθεραπεία δεν ενδείκνυται για καρδιακές παθήσεις και απαγορεύεται σε εγκυμονούσες γυναίκες. Η ραδοθεραπεία χρησιμοποιείται και στην παιδιατρική για χρόνιες παθήσεις του ήπατος και των νεφρών, για εγκεφαλική παράλυση, για κατάλοιπα από πολιομυελίτιδα και για μυϊκή δυστροφία Duchenne (Λεούσης, 2006).

ΧΛΩΡΙΟ-ΝΑΤΡΙΟΥΧΑ ΛΟΥΤΡΑ:

Στην πλειοψηφία τους οι ιαματικές πηγές έχουν χλωριο-νατρίουχα νερά. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος είναι και τα πιο συνηθισμένα στη λουτροθεραπεία. Ανάλογα με την περιεκτικότητα, χωρίζονται σε νερά με ελαφρά (από 10 έως 20 gr/l), μέτρια (από 20 έως 40 gr/l) και υψηλή (από 40 έως 80 gr/l) πυκνότητα (Λεούσης, 2006).

Η λουτροθεραπεία με αυτού του είδους νερά είναι ευεργετική για το νευρικό σύστημα αλλά και για τον ανθρώπινο μεταβολισμό, έχουν αντιφλεγμονώδη δράση και έχουν θεραπευτική δράση στις παθήσεις των αρθρώσεων.

Τα χλωριο-νατριούχα λουτρά χρησιμοποιούνται με θερμοκρασία νερού μεταξύ 35 και 38 °C. Η διάρκεια της λούσης είναι μεταξύ 10 και 20 λεπτών, μέρα παρά μέρα ή για δύο συνεχόμενες ημέρες με διακοπή την τρίτη μέρα. Οι συνολικές ημερήσιες λούσεις είναι 12 έως 15 λούσεις (Λεούσης, 2006).

ΑΤΜΟΛΟΥΤΡΑ (ΣΑΟΥΝΑ):

Η σάουνα ή αλλιώς ατμόλουτρα είναι ένα είδος θεραπείας ήδη γνωστό από την αρχαιότητα. Ο ζεστός αέρας και ο ατμός που αναπαράγονται σε διάφορους συσχετισμούς έχουν θεραπευτικές δράσεις, σε πάρα πολλές παθήσεις. Ο βασικότερος παράγοντας των ατμόλουτρων είναι η δράση τους στον θερμορυθμιστικό μηχανισμό. Σε σχέση με τη δράση τους αυτή, χωρίζονται συμβατικά σε δυο τύπους (Κουμέλης, 2011):

- Του ατμού, σε σχετικά χαμηλή θερμοκρασία (45 – 60°C) και μεγάλη υγρασία (90 – 100 %).
- Του αέρος, ξηροί, με υψηλή θερμοκρασία (90 – 100°C) και χαμηλή υγρασία (10 – 15 %) (σάουνα).

ΕΙΚΟΝΑ 10. ΧΩΡΟΣ ΑΤΜΟΛΟΥΤΡΟΥ

Το κατά πόσο θα εφιδρώσει ο ασθενής είναι και αυτό που θα καθορίσει το βαθμό επιτυχίας του ατμόλουτρου. Κατά τη διάρκεια της υπερθέρμανσης του οργανισμού παρατηρείται ταχυπαλμία, ταχύπνοια, αύξηση της θερμοκρασίας του σώματος, που αποτελεί την επανορθωτική αντίδραση του οργανισμού στην επίδραση της υψηλής θερμοκρασίας. Για να καταφέρει το σώμα να αποβάλλει τη μεγάλη θερμοκρασία τα αγγεία διαστέλονται και ελαττώνεται η περιφερική αντίσταση που σε ορισμένο βαθμό διευκολύνει την λειτουργία της καρδιάς, η οποία βρίσκεται σε δύσκολες συνθήκες, λόγω διέγερσης της λειτουργίας της από τον υπερθερμικό ερεθισμό. (Κουμέλης, 2011).

ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑ:

Η λουτροθεραπεία που περιλαμβάνει με διάφορους τρόπους τη χρήση της θάλασσας λέγεται θαλασσοθεραπεία. Η φυσιολογική επίδραση των θαλασσινών

λουτρών στον οργανισμό, εξαρτάται από τους θερμικούς, μηχανικούς και χημικούς παράγοντες. Η θερμική επίδραση έχει σχέση με την διαφορά της θερμοκρασίας του σώματος και της θερμοκρασίας του νερού. Όσο χαμηλότερη είναι η θερμοκρασία του νερού, τόσο μεγαλύτερη είναι η θερμική απώλεια και τόσο πιο έντονη γίνεται η φυσιολογική επίδραση . Η μηχανική επίδραση σχετίζεται με την υδροστατική πίεση, και η χημική έχει σχέση με τα διαλυμένα άλατα στο νερό που συσσωρεύονται στο δέρμα .(Κουμέλης, 2011).

1.6 ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ ΖΗΤΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Είναι λογικό με την πληθώρα των ιαματικών πηγών που υπάρχουν στην Ελλάδα να υπάρχει μία κατηγοριοποίηση των λουτοπόλεων με βάση την τουριστική τους ζήτηση. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος παρατηρείται και μεγάλη εποχικότητα στη ζήτηση των ιαματικών λουτρών ιδιαίτερα εκείνων που έχουν μεγάλη τουριστική σημασία κατά τους καλοκαιρινούς μήνες ενώ στις πηγές με μικρότερη τουριστική ζήτηση παρατηρείται εξομάλυνση της ζήτησης , ίσως επειδή σε αυτές τις μικρότερες πηγές οι επισκέπτες κατάγονται από κοντινές περιοχές και η επισκεψιμότητα μπορεί να είναι μικρή αλλά σταθερή (Σπάθη, 2000) .

2. Ο ΛΑΓΚΑΔΑΣ

Κατά την αρχαιότητα, δηλαδή περί το 2000 π.Χ, το έδαφος του Λαγκαδά σκεπαζόταν από τα νερά της λίμνης του Αγίου Βασιλείου που ονομάζεται και λίμνη Κορώνεια ή λίμνη του Λαγκαδά. Ο Λαγκαδάς κατοικήθηκε μετά την αποστράγγιση των νερών της λίμνης. Ο Λαγκαδάς φημίζεται για τις Ιαματικές Πηγές οι οποίες είναι ρωμαϊκής εποχής δηλαδή από το 900 π.Χ. Μια παράδοση αναφέρει ότι από το Λαγκαδά πέρασε ο Μέγας Κωνσταντίνος με τη μητέρα του Αγία Ελένη και μάλιστα θεραπεύτηκαν στις θερμοπηγές του Λαγκαδά. Ο Λαγκαδάς έγινε Δήμος το 1934. Είναι λουτρόπολη τουριστικής σημασίας, χάρις στις σπουδαίες και πολύ γνωστές Ιαματικές Πηγές, οι οποίες κατατάσσονται μέσα στην πρώτη πεντάδα των καλύτερων της χώρας μας.

Σε όλες τις πολεμικές συγκρούσεις οι κάτοικοι του Λαγκαδά επέδειξαν ανδρεία και θάρρος. Πρωτοπόρος υπήρξε ο τελευταίος επίσκοπος Λητής και Ρεντίνης και μετέπειτα Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Αλέξανδρος Ρηγόπουλος, ο οποίος έσπειρε τον σπόρο της λευτεριάς σε όλη την περιοχή, η προσφορά του Λαγκαδά και των χωριών του στο Μακεδονικό Αγώνα υπήρξε πολύτιμη και αποτελεί μια λαμπρή σελίδα της ιστορίας του.

Ο Ιωάννης Κατακουζηνός αναφέρεται ότι το 1341-1383 είχε ως έδρα του το Λαγκαδά για την καταστολή της επανάστασης των Ζηλωτών. Ο Μουράτ ο Β' το 1430 μαζί με την Θεσσαλονίκη κατέλαβε και τον Λαγκαδά, οι Τούρκοι τον ονόμασαν Λαγκαζαντά και μ'αυτό το όνομα αναφέρεται την εποχή εκείνη. Το 1670 ο Τούρκος γεωγράφος Χατζή- Σαλφά αναφέρεται αναλυτικά στον Λαγκαδά και τα λουτρά του. Στην επανάσταση του 1821, οι Λαγκαδιανοί έλαβαν μέρος με τον Εμμανουήλ Παπά, που από την Χαλκιδική η δράση του απλώθηκε και στο Λαγκαδά, όπου έγιναν μεγάλες μάχες. Η Επανάσταση πνίγηκε στο αίμα και οι θηριωδίες των Τούρκων ήταν ανεπανάληπτες. Τότε ήταν που πυρπολήθηκε ο βυζαντινός ναός της Αγίας Παρασκευής οπού είναι από τους παλαιότερους ναούς του Λαγκαδά πρωτοχτίστηκε το 1807 κ. κάηκε από τους Τούρκους το 1821 και ανοικοδομήθηκε 1833.

Ο Λαγκαδάς κατά τη μακράιωνη περίοδο της Τουρκοκρατίας διατήρησε αλώβητα τα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη και αντιστάθηκε σαν χαλύβδινο τείχος στις προσπάθειες της Σλαβικής προπαγάνδας. Κάθε απόπειρα των Βουλγάρων να προσηλυτίσουν τους κατοίκους του Λαγκαδά θραύεται. Στην αρχή η συμμετοχή των

κατοίκων της επαρχίας Λαγκαδά στον αγώνα ήταν αυθόρμητη, γιατί έλειπε το συντονιστικό όργανο, με τον ερχομό όμως του Παύλου Μελά και την επίσημη υιοθέτηση των αγώνα από το Ελληνικό Κράτος συστήθηκαν στα χωριά του Λαγκαδά «Επιτροπές Αγώνος», που διορίστηκαν από το Ελληνικό Προξενείο Θεσσαλονίκης και αναγνωρίστηκαν από το κέντρο, το «Μακεδονικό Κομιτάτο», που είχε την έδρα του στην Αθήνα.

Οι Μακεδονομάχοι, οργανωμένοι σε σώματα, άνοιξαν τον δρόμο στον ελληνικό στρατό, ο οποίος με επικεφαλής τον διάδοχο τότε Κωνσταντίνο, ελευθέρωσε τη μία μετά την άλλη τις πόλεις της Μακεδονίας. Στην πόλη του Λαγκαδά και στην περιοχή του δεν μπόρεσε να διεισδύσει η Βουλγαρική προπαγάνδα και απόδειξη τούτου είναι ότι δεν υπήρξαν ούτε ναοί ούτε σχολεία της Βουλγαρικής Εξαρχίας. Στην περιοχή του Λαγκαδά λειτουργούσαν τότε 28 σχολεία και ήταν όλα Ελληνικά. Ο Ελληνισμός διατηρήθηκε στο Λαγκαδά αλώβητος, χάρη στην επαγρύπνηση των κατοίκων του, που από την αρχή είχαν οργανώσει την άμυνά τους και στην συνέχεια την επίθεση. Στο Λαγκαδά τα όπλα μεταφέρονταν από το Δερβένι, το οποίο φυλαγόταν αδιάκοπα από τους τζανταρμάδες. Στις 26 Οκτωβρίου οι ελληνικές εμπροσθοφυλακές έμπαιναν θριαμβευτικά στη Θεσσαλονίκη και στις 27 Οκτωβρίου απελευθερώνονταν ο Λαγκαδάς.

Οι κάτοικοι του Λαγκαδά και της γύρω περιοχής κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα πρόσφεραν εξαιρετικές εθνικές υπηρεσίες. Εργάστηκαν ως τροφοδότες, σύνδεσμοι, οδηγοί των Ελληνικών ανταρτικών Σωμάτων και ως ένοπλοι. Έτσι λοιπόν ο Λαγκαδάς γιορτάζει την απελευθέρωση του στις 27 Οκτωβρίου. Οι Λαγκαδιανοί δεν γλεντούσαν πολύ συχνά γιατί πανηγύρια στο Λαγκαδά δεν υπήρχαν. Της Αγίας Παρασκευής δεν γινόταν πανηγύρι ως γλέντι στο Λαγκαδά. Πήγαιναν στο πανηγύρι της Μπαλάφτσας (το σημερινό Κολχικό) όπου γινόταν κουρμπάνι και μοιραζόταν το φαγητό στον κόσμο. Γλεντούσαν όμως σε αρραβώνες, στους γάμους, στις ονομαστικές γιορτές και την πρωτομαγιά. Μάλιστα στους γάμους χόρευαν ένα γνωστό λαγκαδιανό τραγούδι όπου σήμερα χορεύετε σε πολιτιστικούς συλλόγους.

Η προετοιμασία και το γλέντι του γάμου κρατούσε όλη την εβδομάδα. Το απόγευμα της Κυριακής (πολύ συχνά) μαζευτόταν οι νέοι στα καφενεία γύρω από την Αγ. Παρασκευή, μπροστά στον πλάτανο, τραγουδούσαν και χόρευαν. Οι Απόκριες ήταν ευκαιρία, για ξεφάντωμα μασκαρέματα, τραγούδι, χορός και άφθονο κρασί όλα αυτά είχαν την τιμητική τους. Οι θρησκευτικές και εθνικές γιορτές πάντα ήταν πολύ σημαντικές για τους Λαγκαδιανούς.

Τα αναστενάρια είναι Πανάρχαιο, Θρακικό έθιμο, θρησκευτικό ανάμικτο με στοιχεία από τις Διονυσιακές τελετές. Αφορά ομάδα ατόμων με ψυχική δύναμη, πίστη και αφοσίωση στο έθιμο και τον αρχηγό τους τον Αρχιαναστενάρη. Μεταφέρθηκε το έθιμο από τους πρόσφυγες της Ανατολικής Θράκης το 1914 με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου.

Οι πρόσφυγες έφυγαν μόνο με τα ιερά τους για την Β. Ελλάδα και έτσι μόνο όταν αισθάνθηκαν ασφάλεια στο νέο τους τόπο, έβγαλαν τις κρυμμένες εικόνες που έφεραν μαζί τους και μυστικά στην αρχή, αναβίωναν το έθιμο τους. Στο κονάκι (σπίτι του Αρχιαναστενάρη) επί τρεις μέρες 20-21-22 Μαΐου που είναι η γιορτή της Αγίας Ελένης και του Αγίου Κωνσταντίνου εκτυλίσσεται το έθιμο. Όπως επίσης και του Αγίου Ευθυμίου στις 20 Ιανουαρίου με την διαφορά ότι εκεί πατάνε μόνο μια μέρα και ο κόσμος δεν το γνωρίζει και τόσο σε αντίθεση με τον Μάιο που έρχεται κόσμος από όλες τις πόλεις αλλά και από άλλες χώρες.

Ο αγιασμός, το θυμίαμα, το κουρμπάνι, τα όργανα (λύρα, νταούλι και γκάιντα) ο ξέφρενος χορός, το τραγούδι, η μεγάλη πίστη είναι τα χαρακτηριστικά του εθίμου, που αποκορύφωμά του είναι η πυροβολασία. Τελούνται στο Λαγκαδά, στη Μελίκη Βέροιας, στη Μαυρολεύκη Δράμας και στην Αγία Ελένη Σερρών, στις 21 Μαΐου και προκαλούν το ενδιαφέρον επιστημόνων, των λαογράφων, αλλά και του απλού κόσμου που δεν μπορεί να εξηγήσει την ακαΐα.

Αυτό το έθιμο καταγράφει η λαογραφία από το 1872. Πολλοί λαογράφοι ασχολήθηκαν και έγραψαν με λεπτομέρειες για τα αναστενάρια. Το παμπάλαιο αυτό έθιμο έχουν κρατήσει εκβουλγαρισμένοι Έλληνες και το έχουν μιμηθεί Βούλγαροι που ήρθαν στη Θράκη σε Τουρκικά και παλαιότερα Βυζαντινά τσιφλίκια. Νεστεράκι ονομάζουν τα αναστενάρια και το παρουσιάζουν ως δικό τους έθιμο. Τα αναστενάρια όμως ως λαογραφικό θέμα της Θράκης είναι επιχείρημα σημαντικό για την ελληνικότητά τους, είναι κληρονομία απίστευτη κατά κακοπιστίας του Φαρμεράγιερ. Έθιμο που συντηρήθηκε για πολλούς αιώνες αλώβητο μέχρι τις μέρες μας κάποιοι αναστενάρηδες αναφέρουν κατά καιρούς ότι ο Μητροπολίτης Λαγκαδά δεν δεχόταν να τους παντρέψει όπως και να τους μεταλάβει αλλά και γενικότερα δεν τους ήθελε στην εκκλησία αυτό βέβαια άλλαξε με το πέρασμα των χρόνων. Δεν εκτοπίστηκε από τον χριστιανισμό, επέζησε με τη χριστιανική του μορφή, που πήρε στο τελετουργικό, τους Βυζαντινούς αιώνες αλλά και τους αιώνες της Τουρκοκρατίας.

Οι αναστενάρηδες λένε ότι τα αναστενάρια είναι ανάμνηση της σωτηρίας των εικόνων από φλεγόμενη εκκλησία, μετά από κάλεσμα των ίδιων των Αγίων. Το

σίγουρο είναι ότι χρειάζεται ψυχική προετοιμασία πριν την πυροβολασία, μια και ο χορός στην φωτιά δεν είναι συνηθισμένο φαινόμενο για όλους. Μικροί και μεγάλοι κουβαλούν ξύλα για να στήσει και ανάψει τη φωτιά ο ειδικός, κάτω από το άγρυπνο βλέμμα των θεατών που ήδη έχουν μαζευτεί. Η πομπή με τους μουσικούς και τον Αρχιαναστενάρη μπροστά, ξεκινά για την αλάνα όταν η φωτιά είναι σχεδόν έτοιμη. Όταν φτάσουν οι μουσικοί παίρνουν θέση γύρω από την φωτιά και οι αναστενάρηδες μπαίνουν βγαίνοντας μέσα στην φωτιά άλλοι πολύ γρήγορα και κάποιοι άλλοι που συνήθως είναι τα παλιά αναστενάρια όπως τους αποκαλούν σβήνουν τα πυρωμένα κάρβουνα και με τα χέρια τους, το θέαμα αυτό προκαλεί τον θαυμασμό των θεατών.

Δεν σταματούν το χορό παρά μονάχα όταν τα κάρβουνα θα γίνουν στάχτη. Τότε πάλι σε πομπή γυρίζουν στο κονάκι και επανατοποθετούν τις εικόνες στο εικονοστάσι, αφού προηγουμένως τις σκεπάσουν με τις ποδιές τους. Η όλη διαδικασία γίνεται με τραγούδι. Όταν ο κόσμος φύγει το βραδάκι παίρνουν τις εικόνες και τις τοποθετούν στα μπαούλα, μέχρι την επόμενη φορά. Οι αναστενάρηδες πιστεύουν ότι ο Αγ. Κωνσταντίνος και η Αγ. Ελένη είναι μαζί τους, τους δίνουν δύναμη και θα τους προστατεύσουν οπωσδήποτε.

ΕΙΚΟΝΑ 11. ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ

Σήμερα λοιπόν στην περιοχή των Λουτρών του Λαγκαδά από το 2009 φιλοξενείτε ένα μικρό χριστουγεννιάτικο χωριό που ξεκινάει από τις αρχές του Δεκεμβρίου έως και τις αρχές του Ιανουαρίου μέσα σε αυτό το χώρο υπάρχουν μικρά ξύλινα σπιτάκια που το κάθε ένα από αυτά έχει διαφορετικές αρμοδιότητες όπως για παράδειγμα υπάρχει ένα καφέ, ένα σπιτάκι όπου τα μικρά παιδάκια έχουν την δυνατότητα να γράφουν γράμμα στο Άι- Βασίλη όπως και να βγαίνουν φωτογραφίες μαζί του, είναι ένα άλλο σπιτάκι που είναι όλο από ζαχαρωτά. Κάποιες μέρες επίσης φιλοξενεί μεγάλα αλλά και μικρά ονόματα του ελληνικού πενταγράμμου εκείνες τις μέρες υπάρχει μεγάλη κινητικότητα στην περιοχή όπως και τις ημέρες των Χριστουγέννων από μικρούς και μεγάλους ακόμη και από την Θεσσαλονίκη η διαδρομή είναι δωρεάν μέχρι εκεί από ένα τρενάκι που κάνει όλο το γύρω του Λαγκαδά και φέρνει χαρά σε όλο το κόσμο.

Μεγαλύτερη κινητικότητα υπάρχει τις Κυριακές όπου οι γονείς έχουν ελεύθερο χρόνο να διασκεδάσουν με τα παιδιά τους. Ο τζίρος των μαγαζιών είναι πολύ ικανοποιητικός σε σχέση με τις καθημερινές που δεν υπάρχει κινητικότητα.

Κάθε καλοκαίρι διοργανώνετε ένα δεκαήμερο όπου ο κάθε μαγαζάτορας στήνει ένα πάγκο με τα προϊόντα που πουλάει στο μαγαζί του σε πολύ χαμηλές τιμές αλλά και μαγαζιά που δεν έχουν να πουλήσουν κάτι και πάνε απλά για να διαφημίσουν τις λειτουργίες που προσφέρουν. Τα μαγαζιά που φιλοξενούνται στο χώρο των λουτρών μπορεί να είναι από το κτηνιατρείο έως και το παιδότοπο.

Συνήθως γίνετε πριν το τέλος του Αυγούστου όπου ο κόσμος έχει γυρίσει από τις διακοπές του, λειτουργούν από το πρωί έως και το βράδυ. Μαζεύετε κόσμος ακόμη και από την Θεσσαλονίκη αλλά και τα γύρω χωριά έτσι με αυτόν το τρόπο ο δήμος έχει μια τουριστική κίνηση που βοηθάει πάρα πολύ τα μαγαζιά όλων των ειδών.

Τουριστική κίνηση επίσης υπάρχει και κατά τους φθινοπωρινούς μήνες. Στο Λαγκαδά έρχονται γκούπ από την Τουρκία που έχουν ελληνικές ρίζες και μιλάνε μάλιστα και τα ελληνικά, επισκέπτονται τα σπίτια των παππούδων τους αλλά και κάποια διατηρητέα μνημεία που έχουν μείνει από την εποχή της τουρκοκρατίας. Συνήθως έρχονται διαφορετικά γκούπ κάθε βδομάδα μέσα στο φθινόπωρο.

Από την άνοιξη μέχρι και το Σεπτέμβριο έρχονται γκρουπ από Ρώσους. Πριν ένα χρόνο περίπου βρέθηκε μία εικόνα σε ένα χωριό γύρω στα 2 χιλιόμετρα από το Λαγκαδά και φημολογείτο μάλιστα ότι είναι η αυθεντική και έρχονται για να την προσκυνήσουν αλλά κάποιοι την επισκέπτονται από περιέργεια επίσης έχουν έρθει για την ζητήσουν και να την πάρουν πίσω στην χώρα τους (Κοσμάς, 1968).

Στην ευρύτερη περιοχή περιοχή του Λαγκαδά υπάρχει η λίμνη Κορώνεια. Το αρχαίο όνομα της λίμνης μέχρι και τον 11 αιώνα , είναι λίμνη του Αγ. Βασιλείου σύμφωνα με τις γραφές Μέγιστης Λαύρας του Αγίου όρους το 1162 μ.χ. Η λίμνη του Λαγκαδά ήταν το στολίδι της περιοχής αλλά και αξεπέραστη πηγή εσόδων για την πόλη του Λαγκαδά. Πλούσια σε ψάρια γριβάδια, περκιά, χέλια, γουλιανούς, τούρνες, τσιρόνια, λιστιά, λιπαριές, σίρκα η αλιεία είχε μεγάλη ανάπτυξη όσο η λίμνη ήταν ζωντανή.

Στην άκρη της λίμνης είχε καλάμια και για να βρεις καθαρό νερό έπρεπε να προχωρήσεις τουλάχιστον 500 μέτρα. Οι ψαροκαλύβες ήταν μέσα στον καλαμιώνα στο νερό που προστάτευε τους ψαράδες από τους ληστές και έδινε καταφύγιο στα πουλιά. Έκοβαν τα καλάμια από τον καλαμιώνα και έπλεκαν καλαμιώνες, απαραίτητες για τις οικοδομικές εργασίες και και σκεπή χωρίς καλαμιωτή δεν γινόταν. Πολλοί Λαγκαδιανοί ζούσαν αποκλειστικά από το ψάρεμα, ο φτωχός κόσμος τα προτιμούσε τα ψάρια μάλιστα είχαν εφεύρει χίλιους τρόπους μαγειρέματος ένα παραδοσιακό φαγητό των Λαγκαδιανών είναι η τσιναρόπιτα. Η λίμνη έπαιξε καταλυτικό ρόλο την περίοδο μεγάλης πείνας.

ΕΙΚΟΝΑ 12. Η ΛΙΜΝΗ ΚΟΡΩΝΕΙΑ

Το χειμώνα του 1941 η λίμνη πάγωσε, έπιασε πάγο δέκα με δεκαπέντε πόντους ο κόσμος έσπαζε τον πάγο με πέτρες για να πάρει τα ψάρια. Η λίμνη την δύσκολη εκείνη περίοδο της πείνας δεν άφησε τον κόσμο να πεινάσει πραγματικά, πριμοδότησε και την γη καθιστώντας το έδαφος εύφορο για τις καλλιέργειες των λαχανικών που τροφοδοτούσαν ολόκληρη την Θεσσαλονίκη κάποτε. Ήταν δύσκολα για όλους, όμως δυσκολότερα ήταν για τον κόσμο που ζούσε στις πόλεις. Στην επαρχία οι άνθρωποι με τα χωράφια, τα ζώα και τους κήπους τους ήταν αυτάρκεις.

Τον χειμώνα η πλούσια πανίδα έδινε δουλεία και στους επαγγελματίες κυνηγούς που πουλούσαν τα κυνήγια για να ζήσουν τις οικογένειές τους. Η λίμνη δεν ήταν μόνο το στολίδι, ήταν ζωή. Τα Θεοφάνια ο παπάς τον Σταυρό τον έριχνε στα νερά της λίμνης οπού εκεί βουτούσαν τα παλικάρια για να τον πιάσουν και όποιος τον έπιανε είχε τύχη όλο τον χρόνο. Σήμερα αυτό δεν γίνεται στα νερά της λίμνης αλλά στην πισίνα που διατήθετε στα λουτρά του Λαγκαδά.

Πολλοί Λαγκαδιανοί αλλά και ξένοι συχνά απολάμβαναν την βαρκάδα στα ήσυχα νερά της λίμνης. Προπονήσεις αλλά και αγώνες πρωταθλήματος κωπηλασίας έγιναν στα νερά της λίμνης Κορώνειας πολλά απο τα παιδιά που συμμετείχαν στους αγώνες και κέρδισαν το πρωτάθλημα, μπήκαν σε πανεπιστήμια και στις σχολές τις επιλογής τους.

Οι λίμνες επηρεάζουν και το κλίμα της περιοχής, το κάνουν υγρό και ζεστό το καλοκαίρι , ψυχρό και ομιχλώδες τον χειμώνα. Σήμερα λιγότερες ομίχλες και υγρασία ταλαιπωρούν τους Λαγκαδιανούς , τους λείπει όμως πολύ η λίμνη, που συνεχίζει να αποκρίνεται. Η λίμνη ξεχειλίζει από νερό. Όταν έβρεχε η στάθμη του νερού ανέβαινε πάρα πολύ, δημιουργούσε έλη στον γύρω χώρο και τα κουνούπια σάρωναν την περιοχή ταλαιπωρώντας τον κόσμο με την ελονοσία.

Η αντιμετώπιση των κουνουπιών γίνονταν με ψεκασμούς από ισχυρά εντομοκτόνα που αναλάμβαναν εργάτες του Δήμου φορτωμένοι τον ψεκαστήρα στην πλάτη, ήταν το μεροκάματο του τρόμου. Έτσι λοιπόν φτάνουμε στο σήμερα όπου η λίμνη δεν υπάρχει το μόνο που έχει μείνει είναι οι αναμνήσεις των παλιών από την λίμνη.

Όταν στα τέλη του 80 κάποιοι μιλούσαν για το θάνατο της Κορώνειας που τον έβλεπαν να έρχεται , όχι μόνο τους λοιδορούσαν , αλλά τους προπηλάκιζαν κιόλας γιατί μιλούσαν για αλόγιστη χρήση του νερού από τους γεωργούς και από τις δεκάδες βιομηχανίες , ιδιαίτερα υδροβόρες πολλές από αυτές π.χ. το ΑΓΝΟ. Και όταν μάλιστα γινόταν λόγος για τα άκρως τοξικά βαφεία της παραλίμνιας περιοχής που μόλυναν

τον υδροφόρο ορίζοντα και μέσω αυτού τη λίμνη οι προπηλακισμοί έπαιρναν πολύ πιο επιθετικά χαρακτηριστικά. Η επιφάνειά της από 46 τ.χ. έφτασε το 1995 τα 30 τ.χ., κυρίως λόγω της υπεράντλησης νερού για γεωργική χρήση και δευτερευόντως εξαιτίας των υδροβόρων βιομηχανιών. Ταυτόχρονα η ανεξέλεγκτη ρύπανση από τα απόβλητα δεκάδων βαφείων αλλά και από τα αστικά λύματα του δήμου Λαγκαδά μέσω του ρέματος Μπογδάνα, μετέτρεψαν το νερό της λίμνη σε υγρό αλκαλικής μπαταρίας.

Η οικολογική καταστροφή είναι πλέον αναπόφευκτη και δεν αργεί να συμβεί λίγα χρόνια μετά, το 1995, με τους μαζικούς θανάτους χιλιάδων πουλιών από αδιευκρίνιστη, μέχρι σήμερα, παθολογική αιτία. Και ενώ η Πολιτεία θα έπρεπε από τότε να πάρει άμεσα όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αποκατάσταση του υγροβιότοπου ο οποίος προστατεύεται από τη διεθνή σύμβαση ΡΑΜΣΑΡ, αναθέτει μελέτες, ξοδεύει εκατοντάδες εκατομμύρια δραχμές και μετά από 5 χρόνια περίπου, εκπονεί το πρώτο master plan για τη σωτηρία της λίμνης, που ως κύριο μέτρο πρότεινε την εξωπραγματική μεταφορά νερού από τον Αλιάκμονα, χωρίς βεβαίως να θίξει τα αίτια της υποβάθμισης. Και η υποβάθμιση συνεχίζεται μέχρι το καλοκαίρι του 2002 που η λίμνη σχεδόν αποξηράνθηκε. Τον επόμενο χειμώνα οι βροχοπτώσεις αποκατέστησαν ένα τμήμα της λίμνης, αλλά η κατάσταση ήταν πλέον δραματική. Οι τιμές του pH φθάνουν τις μονάδες, ένα παχύ στρώμα λάσπης στον πυθμένα της, με μεγάλη περιεκτικότητα σε βαρέα μέταλλα, ελαχιστότατη περιεκτικότητα σε οξυγόνο, σημαντικές αυξομειώσεις της στάθμης και, παρόλα αυτά η ανεξέλεγκτη απόρριψη ανεπεξέργαστων τοξικών βιομηχανικών λυμάτων συνεχίζεται. Όπως βεβαίως και οι χιλιάδες τόνοι φυτοφαρμάκων, ετησίως, που καταλήγουν στη «λίμνη».

ΕΙΚΟΝΑ 13. Η ΛΙΜΝΗ ΚΟΡΩΝΕΙΑ ΤΟ 2013

Η μεγάλη καταστροφή έρχεται το Σεπτέμβριο του 2004, καθώς χιλιάδες (σύμφωνα με την Κυνηγετική Ομοσπονδία, ανέρχονται σε 30.000), νεκρά πουλιά από 39 είδη, βρέθηκαν στις όχθες της λίμνης. Ανάμεσά τους 250 αργυροπελεκάνοι, είδος παγκόσμια απειλούμενο. Τον Οκτώβριο ήρθε και η σειρά των ψαριών (καθώς η λίμνη είχε εμπλουτιστεί με ξενικά είδη από αγνώστους), που κατά χιλιάδες έπλεαν νεκρά στο νερό.

Μερικούς μήνες μετά δημοσιοποιήθηκαν τα αποτελέσματα των εργαστηριακών αναλύσεων σύμφωνα με τα οποία, επιβεβαιώθηκαν οι αρχικές υποψίες ότι οι θάνατοι των πουλιών οφείλονταν σε αλλαντίαση, η οποία προκαλείται από τοξίνες. Όσο για το θάνατο των ψαριών, αυτός αποδόθηκε στο φαινόμενο της ανοξίας, δηλαδή της πλήρους απουσίας οξυγόνου στο νερό.

Ο αντίκτυπος από την τραγική αυτή οικολογική καταστροφή ήταν τεράστιος. Πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα και τηλεοπτικά ρεπορτάζ, ερωτήσεις στο ελληνικό και στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, παραπομπή της χώρας μας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Και ενώ περιμέναμε ότι η Πολιτεία, επιτέλους αυτή τη φορά θα σοβαρευόταν και θα αντιμετώπιζε με άμεσα μέτρα τη φοβερή υποβάθμιση της λίμνης, είδαμε τα γνωστά επικοινωνιακά σόου του νομάρχη κ. Ψωμιάδη, συσκέψεις επί συσκέψεων αρμοδίων και μη και την εκπόνηση νέου master plan και νέων μελετών. Όμως όλες αυτές εστιάζουν σε κατασκευαστικά έργα, αποφεύγοντας να αντιμετωπίσουν τη γνωστή σε

όλους αιτία, δηλαδή την ανεξέλεγκτη βιομηχανική και γεωργική ανάπτυξη της περιοχής!

Χαρακτηριστικό της εγκληματικής προχειρότητας είναι, ότι το 2004 ολοκληρώθηκε το έργο του βιολογικού καθαρισμού του δήμου Λαγκαδά, αλλά κανείς δεν είχε σκεφτεί μέχρι τότε, ότι για να λειτουργήσει και να μειώσει σημαντικά τη ρύπανση της λίμνης, έπρεπε να κατασκευαστεί και να συνδεθεί και το αποχετευτικό σύστημα! Έργο που ακόμη και σήμερα δεν έχει ολοκληρωθεί και φυσικά, ο βιολογικός καθαρισμός δε γίνεται και η μόλυνση συνεχίζεται.

Μια νέα οικολογική καταστροφή πλησίαζε, αφού από τον περασμένο Φλεβάρη μια μελέτη καθηγητών του Τμήματος Βιολογίας στο Α.Π.Θ. διαπιστώνει αυξημένη παρουσία κυανοβακτηρίων, με συμμετοχή για πρώτη φορά στη λίμνη, του είδους *Arthrospira fusiformis*. Το είδος αυτό παράγει δύο ισχυρές τοξίνες (ηπατοτοξίνη και νευροτοξίνη) και όταν βρίσκεται σε υψηλές πληθυσμιακές πυκνότητες οδηγεί σε μαζικούς θανάτους φοινικόπτερον (φλαμίνγκο), όπως έχει παρατηρηθεί σε λίμνες της Αφρικής με υψηλή αλατότητα.

Η ανάπτυξή του ευνοείται ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες από τις υψηλές θερμοκρασίες του νερού, την ανομβρία και την πτώση της στάθμης στη λίμνη. Το Μάρτιο, με πρωτοβουλίες της νομαρχίας, γίνεται σύσκεψη φορέων και υπηρεσιών και δημιουργείται... συντονιστικό όργανο για την αντιμετώπιση ενδεχόμενης οικολογικής κρίσης στη λίμνη Κορώνεια.

Και φτάνουμε στο φετινό καλοκαίρι με τις υψηλές θερμοκρασίες και την παρατεταμένη ανομβρία, όπου η λίμνη περιορίστηκε στο ? περίπου της έκτασης που είχε το χειμώνα. Τη νέα, και τελειωτική ίσως, καταστροφή την περιμέναμε. Ήταν ζήτημα χρόνου. Μέχρι την Πέμπτη 14 Σεπτεμβρίου (του Σταυρού και της... σταύρωσης!), όταν εκατοντάδες νεκρά πουλιά γέμισαν και πάλι τις όχθες της λίμνης. Φοινικόπτερα, αβοκέτες, πάπιες και γλάροι. Και οι νέες αναλύσεις της αναπληρώτριας καθηγήτριας Βιολογίας του Α.Π.Θ. Μ. Μουστάκα και της λέκτορος Ε. Μιχαλούδη, έδειξαν υψηλές συγκεντρώσεις του κυανοβακτηρίου *Arthrospira fusiformis* (1,6 δισεκατομμύρια κύτταρα ανά λίτρο, με όριο τις 350.000!), αλλά και ενός ακόμη τοξικού κυανοβακτηρίου, του *Anabaenopsis arnoldii* (120 εκατομμύρια κύτταρα ανά λίτρο), γεγονός που ενδέχεται να οδήγησε στους νέους μαζικούς θανάτους πουλιών.

Ακόμα και η συνεδρίαση του Συντονιστικού Νομαρχιακού Οργάνου, την Τετάρτη 19 Σεπτεμβρίου, θύμιζε περισσότερο συνέντευξη Τύπου και επικοινωνιακό

σού του τηλενομάρχη κ. Ψωμιάδη, παρά σύσκεψη για συντονισμό ενεργειών. Πάντως ο νομάρχης μας διαβεβαίωσε ότι αιτία του φαινομένου είναι οι καιρικές συνθήκες, ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία από το θάνατο των πουλιών και δε δικαιολογείται πανικός, ότι δεν μπορεί να ρίχνουμε όλη την ευθύνη στη Νομαρχία και ότι τα τεχνικά έργα που θα ξεκινήσουν προσεχώς, θα λύσουν το πρόβλημα της λίμνης. Να θυμίσουμε ότι, τα ίδια λόγια, τις ίδιες διαβεβαιώσεις για έργα που θα λύσουν οριστικά το πρόβλημα της Κορώνειας, τα έχουμε ξανακούσει και το 1995, και το 2000, και το 2002 και από τον τότε, νομάρχη κ. Παπαδόπουλο.

Αυτό που προέχει κατά τη γνώμη μου, κι ας φαίνεται αρκετά σκληρό, είναι να συμφωνήσουμε σήμερα, ότι η λίμνη Κορώνεια που ξέραμε πρέπει να την ξεχάσουμε. Και ότι στη θέση της –σ' ένα μέρος της έκτασής της βέβαια. Μπορεί και πρέπει να δημιουργηθεί μια νέα λίμνη η οποία θα αποκαταστήσει σε ένα σημαντικό βαθμό την πάλαι ποτέ όμορφη εικόνα της περιοχής, αλλά κυρίως θα αποτελέσει και πάλι σημαντικό υδροβιότοπο για την πλούσια ορνιθοπανίδα και όχι μόνο. Για να γίνει όμως, αυτό πράξη, είναι αναγκαίες ορισμένες προϋποθέσεις.

- Οριοθέτηση και απόλυτη προστασία της συνολικής έκτασης της πρώην λίμνης
- Αυστηρότατος έλεγχος όλων των βιομηχανιών στην ευρύτερη περιοχή για τη διάθεση των αποβλήτων τους.
- Καμία νέα άδεια για βιομηχανικές δραστηριότητες στην ευρύτερη περιοχή και ιδιαίτερα σε υδροβόρες βιομηχανίες.
- Υποχρεωτική ένταξη όλων των καλλιεργήσιμων εκτάσεων της λεκάνης Μυγδονίας στο αγροτοπεριβαλλοντικό πρόγραμμα που προβλέπεται στο νέο master plan (αλλαγή σημερινών καλλιεργειών με ξερικές , επιδοτούμενη αγρανάπαυση , μείωση χρήσης φυτοφαρμάκων κλπ.).
- Αλλαγή του σημερινού ελλειμματικού τρόπου ποτίσματος (κανόνια), με τις σταγόνες (εξοικονόμηση 20 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων το χρόνο).
- «Λουκέτο» στις 2.200 περίπου, παράνομες γεωτρήσεις.
- Να μη γίνει αμφίδρομη ενωτική τάφρος Κορώνειας – Βόλβης (δεν πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις δύο λίμνες ως ενιαίο σύμπλεγμα) που προβλέπει το master plan, γιατί εγκυμονεί σοβαρότατους κινδύνους διείσδυσης τοξικών από την Κορώνεια στη Βόλβη και έτσι σύντομα να έχουμε ανάλογα προβλήματα και στη δεύτερη, της οποίας σήμερα, η οικολογική ισορροπία, είναι καλή.

- Εξαιρετικά σημαντικό και αναγκαίο, οι τοπικές παραλίμνιες κοινωνίες, που πρώτες αυτές δέχτηκαν και παραπέρα θα δεχτούν τις οδυνηρές συνέπειες του θανάτου της λίμνης, επιτέλους να αφυπνισθούν, να απαιτήσουν λύσεις και να συνεργαστούν –κυρίως οι γεωργοί- όπου αυτό απαιτείται.

Τέλος, από την πλευρά της Πολιτείας θα πρέπει να τεθεί τέρμα στις ημερίδες, στις εξαγγελίες, στα τηλεοπτικά σόου, στη γραφειοκρατία. Να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην υλοποίηση των παραπάνω και όσων το νέο master plan προβλέπει, έτσι ώστε να αποδείξει η Πολιτεία (πράσινη χτες, γαλάζια σήμερα), πως θέλει να υπάρξει και πάλι (νέα) λίμνη και ζωή στην ευρύτερη περιοχή της λεκάνης Μυγδονίας. Διαφορετικά θα μας δώσουν το δικαίωμα να τους χρεώσουμε τη σχεδίαση – οργάνωση – εκτέλεση του μεγάλου αυτού οικολογικού εγκλήματος. Ενός εγκλήματος σε βάρος των επόμενων γενών.

Σήμερα όμως ο θάνατος της Κορώνειας αποτελεί γεγονός αφού πλέον το μόνο που υπάρχει εκεί είναι η τοξική λασπώδη <<γκιόλα>> που δυστυχώς ακόμη επιμένουν να την αποκαλούν λίμνη Κορώνεια. Κάποιοι μάλιστα διοργανώνουν και ημερίδες προκειμένου να την σώσουν. Δυστυχώς όμως δεν μπορεί να αναστηθεί.

Όσο για την ζωή σε σχέση με το τότε και το σήμερα είναι η απόλυτη απουσία. Σήμερα αυτό που μπορεί και πρέπει να γίνει είναι η δημιουργία μιας νέας λίμνης και προς αυτήν την κατεύθυνση πρέπει η Πολιτεία η τοπική αυτοδιοίκηση α΄ και β΄ βαθμού , οικολογικές οργανώσεις , αλλά πρωτίστως οι τοπικές κοινωνίες , που μέχρι σήμερα ήταν πλήρως απύσες , να κινηθούν.

ΕΙΚΟΝΑ 14. Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ

2.1 ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΛΑΓΚΑΔΑ

Τα λουτρά Λαγκαδά στεγάζονται στην πόλη Λαγκαδά, η οποία βρίσκεται στο βορειανατολικό τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης, στον κάμπο της αρχαίας Μυγδονίας (2.120.000 στρεμμάτων), στην ιστορία γνωστή με το όνομα Αλίνδοια, και δίπλα στη λίμνη Κορώνεια, η οποία πήρε το όνομά της από τη μητέρα του Ασκληπιού, θεού της ιατρικής και της υγείας.

Τα φυσικά χημικά χαρακτηριστικά του Ιαματικού νερού η προέλευση του φυσικού ολιγομεταλλικού ιαματικού νερού, η μεταλλικότητα του, τα χημικά στοιχεία ποσοτικής και ποιοτικής υπεροχής, το κρυσκοπικό σημείο, η φυσική θερμοκρασία, η ραδιενέργιά του, η παροχή, είναι τα στοιχεία που αξιολογήθηκαν με επιμέλεια και με βάση αυτά η ταυτότητα του ιαματικού νερού των λουτρών είναι η εξής: ολιγομεταλλικό, υποτονικό, ασθενώς ραδιενεργό νερό. Οι θεραπευτικές του ενδείξεις σύμφωνα με την αναγνώρισή του από την Πολιτεία ως ιαματικό είναι η εξής:

- Παθήσεις των αρθρώσεων και των οστών.
- Προβλήματα ρευματικά και κινητικά.

- Παθήσεις του κυκλοφοριακού και νευρικού συστήματος.
- Δυσλειτουργίες του ήπατος, της χολής και των νεφρών.
- Χρόνιες γυναικολογικές παθήσεις
- Ευαισθησίες του πεπτικού συστήματος.
- Δερματοπάθειες.

Έχουν ιδιαίτερη αξία οι πηγές αυτές γιατί είναι μοναδικές στο είδος τους (υπάρχουν μόνο στην Βόρειο Ελλάδα) και συγχρόνως δίπλα σε μεγάλες πόλεις και προσβάσιμα συγκοινωνιακά δίκτυα. Ο Δήμος τα τελευταία χρόνια προσπαθεί με συνδυαστικές κινήσεις, ανακαίνιση λουτρών, λουτήρων, αναβάθμιση περιβάλλοντα χώρου τώρα και του ξενοδοχείου να αναγάγει το Λαγκαδά στις σύγχρονες εξελιγμένες λουτροπόλεις της πατρίδας μας.

Τα λουτρά του Λαγκαδά περιβάλλονται από πανύψηλα δέντρα, πνεύμονα πρασίνου ισχυρό, που μαζί με την υδροθεραπεία, τους ατελείωτους κήπους, τις ευκαιρίες για άθληση (στα γήπεδα τένις, μπάσκετ, ποδοσφαίρου, πισίνες, στους ήρεμους περιπάτους, τα φιλόξενα καφέ και εστιατόρια) τονώνουν την υγεία των επισκεπτών, των Λουτρών Λαγκαδά.

Τα Λουτρά του Λαγκαδά είναι πηγή οικονομικής ανάπτυξης για τον τόπο και χαρά για μικρούς και μεγάλους. Από ανακαινίσεις που έχουν γίνει στο υπάρχοντα χώρο έχουν προστεθεί καινούργιες θεραπείες για το σώμα και το πρόσωπο που παλαιότερα δεν υπήρχαν έτσι ο κόσμος που φιλοξενείτε στο ξενοδοχείο των Λουτρών μπορεί να κάνει πολλά διαφορετικά πράγματα που πιο πριν δεν είχε την δυνατότητα να τα κάνει και σε χαμηλές τιμές μάλιστα.

Οι ιδιότητες του νερού των πηγών είναι :

1. Θερμοκρασία νερού στην είσοδο των λουτήρων 38-38,5° Κελσίου
2. Αγωγιμότητα 910 $\mu\text{S}/\text{cm}$
3. pH = 7,3
4. Ολική σκληρότητα 23,5 °F
5. Αλκαλικότητα (M) 5,60
6. Ο.Δ.Στερεά 0,55g/l (180°C)
7. Ραδιενέργεια 1,8 Mache
8. Γεύση καλή, Διαύγεια τέλεια, Οσμή ουδεμία, Χρώμα ουδέν
9. Οι εισροές-εκροές θερμού ιαματικού νερού στους ομαδικούς λουτήρες «Μυγδονία, Ιουστινιανός και Κορώνια» 40 κυβικά μέτρα ανά ώρα.

Χημικά στοιχεία ποσοτικού & ποιοτικού χαρακτήρα ιαματικού νερού:

- Νάτριο (Na^+)
- Ασβέστιο (Ca^{2+})
- Θειικά (SO_4^{2-})
- Οξίνα-ανθρακικά (HCO_3^-)
- Κάλιο (K^+)
- φθόριο (F^-)

2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ

Οι θερμές πηγές του Λαγκαδά κ στις ακρατόθερμες και αποτελούν τύπο αλκαλικών πηγών. Οι πρώτες εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας στην περιοχή του Λαγκαδά χρονολογούνται από το 900 μ.χ. και φέρονται να κατασκευάστηκαν από το στρατιωτικό γιατρό του Βυζαντίου Ιουστινιανό. Σήμερα σώζονται και βρίσκονται σε χρήση δύο Βυζαντινές δεξαμενές του 900 μ.χ. και του 1400 μ.χ. γεωγράφοι και περιηγητές αναφέρονται κατά το 1670 μ.χ. στις Βυζαντινές εγκαταστάσεις με ιδιαίτερη αναφορά στον θαυμάσιο μαρμάρινο ομαδικό λουτήρα. Οι συστηματική οργάνωση των Λουτρών άρχισε από το 1925. από το 1920 ως το 1938 τα λουτρά γίνονται αντικείμενο μελετών κορυφαίων Ελλήνων και ξένων επιστημών. Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο τα λουτρά του Λαγκαδά συγκαταλέγονται στις πέντε μεγαλύτερες λουτροπόλεις της χώρας μας.

Ο Βυζαντινός Λουτήρας Λαγκαδά είναι ένα κτίσμα που χρονολογείται από το 900 μ.Χ. και αποτελεί το μοναδικό λουτήρα του διατηρούμενου βυζαντινού τμήματος των εγκαταστάσεων των Ιαματικών Λουτρών Λαγκαδά, αλλά και της ευρύτερης περιοχής ο οποίος λειτουργεί με την αρχική χρήση του, δηλαδή ως ομαδικός λουτήρας. Ο μαρμάρινος ομαδικός λουτήρας και οι πρώτες εγκαταστάσεις κατασκευάστηκαν από τον στρατιωτικό γιατρό του Βυζαντίου Ιουστινιανό. Εξάλλου, πολλές πηγές κυρίως γεωγράφων και περιηγητών αναφέρονται στις βυζαντινές εγκαταστάσεις από το 1670 μ.Χ.

Οι δύο θολωτές λουτρικές ανισομεγέθεις θολωτές δεξαμενές, του βυζαντινού κτίσματος των Λουτρών Λαγκαδά είναι κηρυγμένες ως διατηρητέα μνημεία (Υ.Α. Β1/Φ34/34658/744/1.7.1983, ΦΕΚ 425/Β/22.7.1983) και προστατεύονται από την κείμενη αρχαιολογική νομοθεσία. Συγκεκριμένα, ανήκουν στην ένατη εφορία

βυζαντινών αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης. Το μνημείο στο σύνολό του έχει πλαισιωθεί από το πιο σύγχρονο συγκρότημα εγκαταστάσεων του υδροθεραπευτηρίου. Παράλληλα, έχει κατασκευαστεί και μια σύγχρονη δεξαμενή, η οποία επίσης εξυπηρετεί σκοπούς λουτροθεραπείας (Κοσμάς, 1968).

ΕΙΚΟΝΑ 12. ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΟΥ ΛΑΓΚΑΔΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1929

2.3 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ

Την διαχείριση των λουτρών με ο κύριο αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών θερμαλισμού και λουτροθεραπεία την έχει αναλάβει μια αμιγώς δημοτική επιχείρηση, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και λειτουργεί με την ονομασία «Δημοτική Επιχείρηση Εκμετάλλευσης Ιαματικών πηγών Λαγκαδά». Με βάση το νόμο (Ν. 4086/60.) που διέπει τη λειτουργία των ιαματικών πηγών στην Ελλάδα, οι εγκαταστάσεις ανήκουν στον ΕΟΤ, ο οποίος έχει παραχωρήσει την εκμετάλλευσή τους στον δήμο, με διατήρηση του δικαιώματος επικαρπίας.

ΕΙΚΟΝΑ 2. ΠΡΟΣΟΨΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΛΟΥΤΡΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ

Έως και το 1956 η εκμετάλλευση των λουτρών ήταν ιδιωτικού δικαίου. Τον Μάιο του 1956 δημοσιεύτηκε (ΦΕΚ φ.129) η συστατική πράξη της επιχείρησης με την επωνυμία «Δημοτική Επιχείρηση Εκμετάλλευσης Λουτρών Λαγκαδά» και τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου έγινε η παραχώρηση εκμετάλλευσης από τον ΕΟΤ στον Δήμο για 25 έτη (ΦΕΚ φ. 269). Έκτοτε δημοσιεύτηκαν ανανεώσεις για την παραχώρηση προς τον Δήμο- ειδικά με το ΦΕΚ φ. 219/ 14.12.78 ανανεώθηκε το δικαίωμα εκμετάλλευσης για 23 έτη (1.2.81 έως 31.10.02)- ενώ η τελευταία ανανέωση πραγματοποιήθηκε το 2004, όπου η έκταση των Λουτρών παραχωρήθηκε από τα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα στο Δήμο, χωρίς μίσθωμα για είκοσι χρόνια ή σαράντα χρόνια με μίσθωμα.

Τα Λουτρά Λαγκαδά αποτελούν Δημοτική Ανώνυμη Εταιρία που προήλθε από μετατροπή της αμιγής επιχείρησης με την επωνυμία «Δημοτική Επιχείρηση Εκμετάλλευσης Ιαματικών Πηγών Λαγκαδά (Δ.Ε.Ε.Ι.Π.Λ.» σε «Επιχείρηση Εκμετάλλευσης Ιαματικών Πηγών Λαγκαδά Μονοπρόσωπη Α.Ε.» , με μοναδικό μέτοχο το Δήμο Λαγκαδά , ο οποίος κατέχει το 100% των μετοχών αυτής , μετοχές ονομαστικές και δεσμευμένες που δεν εισάγονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας της Α.Ε. διέπεται από τα άρθρα 265,266

του Ν.3463/2006 (Κύρωση Κώδικα Δήμων & Κοινοτήτων) καθώς βέβαια και από τον ΚΝ. 2190/20 περί Α.Ε. όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

ΕΙΚΟΝΑ 8. Ο ΧΩΡΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Αυτή την στιγμή το ιδιοκτησιακό καθεστώς της μετοχικής αποκλειστικότητας του δήμου είναι κάτω από τις προϋποθέσεις και τους όρους μιας ανώνυμης εταιρείας, ήτοι ξεχωριστό Διοικητικό Συμβούλιο, με πρόεδρο τον Δήμαρχο και μέλη εκλεγμένους ή όχι συμβούλους.

Τα μέλη του Δ.Σ των Λουτρών Λαγκαδά ορίστηκαν με την υπ'αριθμ 58/2017 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Λαγκαδά και συγκροτήθηκαν σε Σώμα με την υπ'αριθμ 39 /2017 Απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου των Λουτρών και αποτελούνται από τον πρόεδρο , τον αντιπρόεδρο και επτά μέλη (<http://www.loutrilagada.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7/>).

2.4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ

Το λουτροθεραπευτήριο διαθέτει 4 δεξαμενές, η μία εκ των οποίων είναι βυζαντινού στυλ, αμμόλουτρο, 23 σύγχρονους αυτόματους λουτήρες με υδρομασάζ, 25 ατομικούς και ομαδικούς λουτήρες, φυσιοθεραπευτήριο και ιατρείο.

Η δεξαμενή Ιουστινιανός είναι χτισμένη το 900 μ.Χ. και πήρε το όνομα της από τον στρατιωτικό ιατρό του Βυζαντίου Ιουστινιανό. Λειτουργεί ως ομαδικός λουτήρας (έως 18 άτομα) ανδρών & γυναικών εναλλάξ καθημερινά από το πρωί έως της 20:00. Λειτουργεί ως περιβέ κατόπιν ραντεβού από τις 21:00 έως το κλείσιμο του υδροθεραπευτηρίου.

ΕΙΚΟΝΑ 9. Η ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Η δεύτερη δεξαμενή είναι η Μυγδονία η οποία είναι χτισμένη το 1400 μ.Χ. Λειτουργεί ως ομαδικός λουτήρας (έως 18 άτομα) ανδρών & γυναικών εναλλάξ καθημερινά από το πρωί έως της 20:00. Λειτουργεί ως πριβέ κατόπιν ραντεβού από τις 21:00 έως το κλείσιμο του υδροθεραπευτηρίου.

ΕΙΚΟΝΑ 10. Η ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΜΥΓΔΟΝΙΑ

Η δεξαμενή Κορώνεια είναι μια σύγχρονη δεξαμενή χωρητικότητας 15 ατόμων η οποία διατίθεται πριβέ όλη την ημέρα κατόπιν ραντεβού.

EIKONA 11.

ΕΙΚΟΝΑ 11- 12. Η ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΚΟΡΩΝΕΙΑ

Και τελικά Η δεξαμενή Άρτεμις είναι μια σύγχρονη δεξαμενή χωρητικότητας

18 ατόμων. Λειτουργεί περιβέ από το πρωί έως της 19:45 κατόπιν ραντεβού και ως μεικτός ομαδικός λουτήρας από τις 20:00 έως το κλείσιμο του υδροθεραπευτηρίου.

ΕΙΚΟΝΑ 13.

ΕΙΚΟΝΑ 13-14. Η ΛΕΞΑΜΕΝΗ ΑΡΤΕΜΙΣ

Το υδρομασάζ, το φυσικό ή θερμό λουτρό που προσφέρεται σε ατομικές καμπίνες, αναζωογονεί τους μυς και συσφίγγει το δέρμα, ενώ παράλληλα τροφοδοτεί τον οργανισμό με πολύτιμα ιχνοστοιχεία που περιέχονται στο ιαματικό νερό, παρέχοντας θεαματικά αποτελέσματα στην θεραπεία και την αναζωογόνηση του οργανισμού. Το υδροθεραπευτήριο λειτουργεί από τις 7 π.μ μέχρι τις 10μ.μ. και εισέρχονται στις δεξαμενές εναλλάξ κάθε 2 ώρες, χωριστά οι άνδρες και οι γυναίκες.

ΕΙΚΟΝΑ 14. ΧΩΡΟΣ ΜΑΣΑΖ

Περαιτέρω, παρέχεται η δυνατότητα διαμονής σε ξενοδοχείο 2 αστέρων καθώς και η δυνατότητα εστίασης στο εστιατόριο του ξενοδοχείου, το οποίο όμως λειτουργεί αυτόνομα. Το ξενοδοχείο “Μέγας Αλέξανδρος”, που βρίσκεται δίπλα από το υδροθεραπευτήριο των Λουτρών, είναι ξενοδοχείο Γ’ κατηγορίας με 82 δωμάτια και δυνατότητα φιλοξενίας 180 ατόμων.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ	
 Ιαματικά Λουτρά Λαγκαδά	
ΜΑΣΑΖ	
Χαλαρωτικό μασάζ για όλο το σώμα διάρκεια 40'	30€
διάρκεια 1 ώρα	40€
Θεραπευτικό μασάζ για όλο το σώμα διάρκεια 45'	35€
Μασάζ πλάτης - αυχένα διάρκεια 25'	25€
Μασάζ μέσης - πόδια διάρκεια 25'	25€
Μασάζ αυχένα - προσώπου διάρκεια 20'	20€
Ρεφλεξολογία διάρκεια 30'	30€
Αρωματοθεραπεία διάρκεια 1 ώρα	45€
Μασάζ με 4 χέρια διάρκεια 55'	60€
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ) 6977.495.082 www.loutralagada.gr τηλ.: 23940 22221	

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ	
ΜΠΑΝΙΟ (ΔΕΞΑΜΕΝΗ ή ΥΔΡΟΜΑΣΑΖ) & ΜΑΣΑΖ ΠΛΑΤΗΣ ΑΥΧΕΝΑ 25'	25€
ΤΖΑΚΟΥΖΙ 2 ΑΤΟΜΩΝ & 2 ΜΑΣΑΖ ΠΛΑΤΗΣ ΑΥΧΕΝΑ 25'	50€
PRIVE ΔΕΞΑΜΕΝΗ & 2 ΧΑΛΑΡΩΤΙΚΑ ΜΑΣΑΖ 40'	65€
ΝΕΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΑ ΜΑΣΑΖ 3 + 1 ΔΩΡΕΑΝ *	
	

ΕΙΚΟΝΑ 15. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ
ΥΠΡΕΣΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΟΥΣ

Η κατασκευή του έγινε το 1936-1940 οπότε και λειτούργησε για πρώτη φορά. Η ιδιομορφία της τεκτονικής έκτασης, καθιστά περίπλοκη την κατασκευή κτιρίων άνω των δύο ορόφων στην περιοχή και για τον λόγο αυτό, το ξενοδοχείο λέγεται ότι στηρίζεται σε κορμούς καστανιάς.

Το ξενοδοχείο ανακαινίστηκε πλήρως το 2003. Παράλληλα, έχει κατασκευαστεί μια αίθουσα πολλαπλών εκδηλώσεων 800 τμ και δυναμικότητας 500 καθήμενων, που δύναται να φιλοξενεί κοινωνικές εκδηλώσεις με τη μορφή catering, καθώς επίσης και να λειτουργεί ως συνεδριακός χώρος. Επιπρόσθετα, παρέχεται η δυνατότητα αθλητικών δραστηριοτήτων (πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων, αθλήματα καλαθοσφαίρισης, αντισφαίρισης και γήπεδα ποδοσφαίρου αλλά και 5Χ5 ποδοσφαίρου) ενώ περιμετρικά ο χώρος ενδείκνυται για τζόκινγκ.

ΕΙΚΟΝΑ 16. ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ

Στον υπαίθριο χώρο των Ιαματικών Λουτρών Λαγκαδά βρίσκεται το κολυμβητήριο. Στο χώρο αυτό υπάρχουν μία πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων 50×25 και μία παιδική διαστάσεων 10×25. Επίσης Όσον αφορά τις πισίνες, αυτές λειτουργούν 3 μήνες το χρόνο, ενώ προσφέρεται πρόγραμμα για μικρά παιδιά της περιοχής που ονομάζεται “παιδί και πισίνα” και αποσκοπεί στην εκμάθηση κολύμβησης.

ΕΙΚΟΝΑ 17. ΤΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ

Οι εγκαταστάσεις είναι τοποθετημένες σε εκτάσεις 1000 κατάφυτων στρεμμάτων, ιδιαίτερα προσεγμένων όσον αφορά το περιβάλλον πρασίνου προσφέροντας τη δυνατότητα χαλάρωσης και αναζωόγνωσης. Ο χώρος, είναι μερικά διαμορφωμένος με πλακόστρωτους διαδρόμους, ασφαλτόστρωτες ζώνες και νησίδες με δένδρα και χαμηλή βλάστηση, χωρίς σαφή σχεδιαστική άποψη. Σημειώνεται ότι έχει εξακριβωθεί ότι οι ανθρώπινες παρεμβάσεις όσον αφορά στην άντληση του νερού από τη γη όπως και για τις άλλες παράλληλες δραστηριότητες είναι αμελητέες και δεν δημιουργούν κανένα πρόβλημα.

Ο χώρος των λουτρών διαθέτει και αίθουσα συνεδριάσεων και έτσι με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε η επιχείρηση να επεκταθεί και στο συνεδριακό τουρισμό.

ΕΙΚΟΝΑ 18. Ο ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Τέλος στον χώρο των λουτρών υπάρχει και ένα παρεκκλήσι των Αγ. Κωνσταντίνου & Ελένης, στο οποίο τελούνται γάμοι και βαφτίσεις.

ΕΙΚΟΝΑ 19. ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ

ΕΙΚΟΝΑ 20. Ο ΧΩΡΟΣ ΔΕΞΙΩΣΕΩΝ

2.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ

Όπως έχει γίνει κατανοητό τα Λουτρά του Λαγκαδά είναι μία τουριστική επιχείρηση η οποία δίνει ζωή στην τοπική κοινωνία , για αυτό το λόγο είναι απαραίτητη και η βελτίωσή τους.

Είναι απαραίτητη η προσέλευση επισκεπτών μικρής ηλικίας, αυτό θα μπορούσε να συμβεί με την δυνατότητα κάποια τμήματα του υδροθεραπευτηρίου να είναι ανοικτά όλο το εικοσιτετράωρο.

Επίσης ο επαγγελματικός τουρισμός είναι ένα είδος τουρισμού που άνετα μπορεί να συνδεθεί με τον ιαματικό. Έτσι λοιπόν είναι απαραίτητη η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και εξοπλισμού σε επίπεδο χώρων συνεδρίων και αιθουσών συνεστιάσεων, παράλληλα με την οργανωτική υποστήριξη από πλευράς εφαρμογών μάρκετινγκ, με σκοπό να δώσει ώθηση στον συνεδριακό τουρισμό, ο οποίος θα

μπορεί να συνδυαστεί με θεματικά πακέτα που να σχετίζονται με τους τουριστικούς πόρους της περιοχής (θέματα περιβαντολογικής ευαισθησίας) ή με άλλες μορφές τουρισμού πχ ιαματικό.

2.6 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Κατά τη διάρκεια της παρούσας εργασίας δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο , το οποίο και απαντήθηκε από τον διευθυντή των Λουτρών Λαγκαδά. Το ερωτηματολόγιο αποσκοπεί στον να κατανοήσουμε καλύτερα τη λειτουργία των λουτρών σαν επιχείρηση αλλά και τα περιθώρια βελτίωσης και ανάπτυξης.

Το ερωτηματολόγιο ήταν ως εξής :

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΟΥ ΛΑΓΚΑΔΑ

1. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΤΗΣΙΟ ΚΟΣΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ΤΟΥ ΛΑΓΚΑΔΑ ;

.....

2. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

3. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ;

.....

4. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΧΕΔΙΑ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

5. ΠΩΣ ΘΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΤΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΛΟΥΤΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ ;

ΥΨΗΛΗ

ΜΕΤΡΙΑ

ΧΑΜΗΛΗ

6. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΙΣ ΠΗΓΕΣ ΛΑΓΚΑΔΑ ;

.....

7. ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΛΑΓΚΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

8. Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΕΡΔΗΣ ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9. ΔΙΑΘΕΤΕΙ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ΛΑΓΚΑΔΑ ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΣΗΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

10. ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΙΝΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Από τις απαντήσεις του διευθυντή γίνεται αντιληπτό ότι η επιχείρηση ήταν κερδοφόρα κατά το προηγούμενο έτος παρ'όλο που το 2015 η επιχείρηση παρουσίασε ζημιές. Συγκεκριμένα το κόστος λειτουργίας των λυτρών ανέρχεται στα 533.914,54 € για το 2016 ενώ για το 2015 ήταν 533.711,31 €. Κύριο μέλημα είναι η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και η σταδιακή βελτίωση των υποδομών. Είναι σημαντικό ότι σύμφωνα με τη διεύθυνση δεν παρατηρείται καμένα πρόβλημα με τη θερμοκρασία του νερού εξαιτίας των ασβεστολιθικών στρωμάτων και για αυτό το λόγο δεν συμπεριλαμβάνεται στα σχέδια της διοίκησης εργασίες για νέα γεώτρηση. Στα πλαίσια έκδοσης του ειδικού σήματος λειτουργίας (άρθρα 17 παρ. 3, 22 παρ. 1 και 23 παρ.1 του Ν. 3498/2006 Α' 23 & άρθρο 23 ΦΕΚ 2657 Β / 09-11-2011) η Α.Ε. βρίσκεται στο τελευταίο στάδιο πριν την έκδοση του ειδικού σήματος υποβάλλοντας τροποποιημένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων προς ολοκλήρωση των διαδικασιών, αφού οι πηγές έχουν αναγνωρισθεί ήδη ως φυσικοί πόροι.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα Λουτρά του Λαγκαδά είναι μία από τις σημαντικότερες ιαματικές πηγές που διαθέτει η χώρα μας. Με τις άριστες θεραπευτικές ιδιότητες των νερών της πηγής γίνεται κατανοητό, γιατί ο άνθρωπος εκμεταλλεύεται τα νερά αυτά, από τα Βυζαντινά χρόνια.

Ο Λαγκαδάς με τα όμορφα τοπία του και την ξεχωριστή του πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να εκμεταλλευτεί τα Λουτρά για την προσέλκυση όλο και περισσότερων επισκεπτών οι οποίοι με έρισμα τον ιαματικό τουρισμό , θα γνωρίσουν τον ξεχωριστό αυτό τόπο και θα έρθουν σε επαφή με την ιδιαίτερη λαογραφία του.

Η διοίκηση των πηγών όσο περνά ο καιρός προσπαθεί να βελτιστοποιήσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες τόσο μέσω την ανακαίνισης των εγκαταστάσεων όσο και μέσω του εμπλουτισμού των υπηρεσιών.

4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουμέλης Θεόδωρος (1996). *Η συμβολή του ιαματικού θεραπευτικού τουρισμού στην τουριστική ανάπτυξη*. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Μύθοι & Πραγματικότητα, Εκδόσεις Anubis.

Σπαθή Σοφία (2000), *Ο ιαματικός τουρισμός και η ανάπτυξη του τουρισμού υγείας στην Ελλάδα*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Έκθεση 29.

ΚΕΠΕ: Αθήνα Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος – Ελληνική Θερμαλιστική Εταιρεία (2006), *Ιαματικές Πηγές και Λουτροπόλεις – Ελληνικός Θερμαλισμός*, Σ.Δ.Κ.Ι.Π.Ε. – Ε.Θ.Ε.

Θεσσαλονίκη Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας (2000). *Οδηγός Ιαματικών Πηγών και Λουτροπόλεων Ελλάδας*, Θεσσαλονίκη.

Φαληρέα, Λ. (2006), “Προδιαγραφές για Κέντρα Υγείας και Αθλητικό Τουρισμό”, Τουρισμός και Οικονομία, Ιανουάριος 2006

Cockerell N., (1996) *Spas and Health resorts in Europe*, Travel and Tourism Analyst, No1, pp. 53-77 Collier A., A. Gregory (1995) *Strategic management accounting: a UK hotel sector case study*, International Journal of Contemporary Hospitality Management; Volume: 7 Issue: 1; Researchpaper

Αγγελίδης Ζ., (2008). *Ιστορία των ιαματικών λουτρών*, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού, Σελίδες: 21 - 58.

Λεούσης Ν., (2006). *Λουτροπόλεις και Ιαματικές Πηγές*, Εκδόσεις: ΕΟΤ, Αθήνα.

Λογοθέτης Μ. (2001), “Δίκαιο της Τουριστικής Βιομηχανίας”, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Ρούπας Β ., (1997). Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδας , Εκδόσεις : Παπαζήση , Αθήνα

Ζαχαρόπουλος Κ ., & Μπαρμπίκας Η ., (2001). Τα Λουτρά της Ελλάδας : Περιγητικός Οδηγός , Εκδόσεις : Καστανιώτη , Αθήνα .

<http://www.loutralagada.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7/>

Κουμέλης Θ ., (2011). Η συμβολή του ιαματικού – θεραπευτικού τουρισμού στην τουριστική ανάπτυξη , Εκδόσεις : Προπομπός , Αθήνα

ΚΟΣΜΑΣ Β. ΝΙΚΟΣ, (1968) ΛΑΓΚΑΔΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ – ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, Εκδόσεις ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ